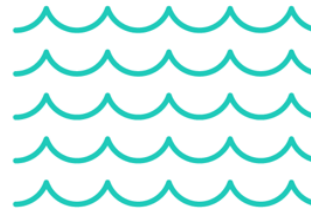

DAUGAVA

ĪDENSTĪRISMA CEĻŠ

LAI TOP
REDZAMS!

Pētījums veikts “Publisko un privāto partnerattiecību biedrības “Zied zeme”” projektā „Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstība” (DaugavAbasMalas) Nr.18-00-A019.332-000002, kas tiek īstenots Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam apakšpasākumā “Starpteritoriālā un starpvalstu sadarbība”.

Par pētījuma saturu ir atbildīga tā autore Sandra Biseniece.

Pētījuma autore nav atbildīga par pētījumā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām. Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz pētījumu un tā autori ir obligāta.

Visas mantiskās tiesības uz pētījumu pieder PPP "Zied Zeme".

Pētījums neatspoguļo finansētāja viedokli.

2019.gada 31.oktobris

INFORMĀCIJA PAR PĒTĪJUMU	4
DALĪBNIKU PĀRSTĀVĪBA	4
PĒTĪJUMĀ APTVERTĀS TERITORIJAS	5
FOKUSA GRUPU APTVĒRUMS PĒC PARTNERĪBU TERITORIJĀM	6
MĒRĶA AUDITORIJU IZVĒLE	6
TĒMAS	7
FOKUSA GRUPU METODOLOĢIJAS APRAKSTS	7
FOKUSA GRUPAS SARUNAS SEKVENCE	9
SVID APTAUJAS ANKETAS STRUKTŪRA	9
MIKROINTERLOKUTORA APTAUJAS ANKETAS STRUKTŪRA	10
STATISTIKAS JAUTĀJUMI	10
DELFI ANKETAS STRUKTŪRA	11
MĒRĶA AUDITORIJU APRAKSTS	11
SVID ANALĪZE TŪRISMAM	12
SATURA CITĀTI	14
STATISTIKAS APTAUJAS REZULTĀTI	15
SVID ANALĪZE EKONOMISKAJAM POTENCIĀLAM	16
SATURA CITĀTI	21
STATISTIKAS APTAUJAS REZULTĀTI	22
PĀRU SADARBĪBAS BLOKA ANALĪZE	24
STATISTIKAS APTAUJAS REZULTĀTI	26
MIKROINTERLOKUTORA APTAUJAS REZULTĀTI	27
DELFI APTAUJAS TĒMU ANALĪZE	30
MAN NOZĪMĪGA SADARBĪBA STARP DAUGAVAS KRASTIEM IR...	30
MINIET PIEMĒRU?	30
MĒRĶIS?	30
ĪPAŠĪBA, VAI ATTIEKSME, KAS RAKSTURO ŠO SADARBĪBU (STARP DAUGAVAS KRASTIEM)?	32
SECINĀJUMI	32
PIELIKUMS	34

Informācija par pētījumu

2019.gadā projekta ietvaros noritēja Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstības izpētes pasākumi, kas, sadarbojoties pašvaldībām un VRG, ietver tematisko fokusa grupu diskusiju ciklu un uz to rezultātu pamata izstrādātu socioloģisko pētījumu. Laikā no 10.jūlija līdz 30.augustam astoņu projekta partneru teritorijās notika kopumā 23 fokusa grupu intervijas ar mērķi ***noskaidrot iedzīvotāju viedokli par Daugavas ekonomisko potenciālu: tūrisma potenciālu, ražošanas un tirgus potenciālu, pētīt iedzīvotāju atvērtību uzņēmējdarbībai, viņu priekšstatus par dzīves līmeni ap Daugavu, kā arī gaidas un bažas par nākotni viņu novados.***

Diskusijas gaitā domājām par trim galvenajiem pieturas punktiem: ***kuri faktori tieši šodien ir ekonomiskās attīstības virzītāji vai kavētāji; cilvēki - dažādu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju slāņu loma, jauniešu un senioru loma ekonomiskajā attīstībā; kopienas - NVO loma un sabiedrības pašorganizēšanās Daugavas baseinā un sadarbība starp novadiem.***

Pētījuma fokusa grupās tika aicināti sadarbības partneru vietējo rīcības grupu teritoriju iedzīvotāju pārstāvji, veicinot nejaušības faktoru un cenšoties vienlīdzīgi pārstāvēt visu vecumu, dzimumu un nodarbjū iedzīvotājus. Ja fokusa grupās tika aptaujātas pašvaldību vēlētas amatpersonas, organizējām atsevišķu sarunu, jo vēlētu amatpersonu zināšanas par pārvaldības procesiem un iesaiste pašvaldību pārvaldes procesos ir intensīvāka, iespējams, plašāka, nekā citiem fokusa grupu dalībniekiem. Tāpat nozaru speciālisti, ja tādi bija klāt fokusa grupās, tikai aicināti izteikties pēc tam, kad citi fokusa grupu dalībnieki bija pāduši savu viedokli.

Fokusa grupu diskusiju dalībnieku profilējumu daļēji ietekmēja tas, ka vairums dalībnieku bija uzticami VRG sadarbības partneri, uzņēmīgi un ekonomiski aktīvi cilvēki, bieži - novada viedokļu līderi, ar aktīvu dzīves pozīciju un masīvu pieredzi, līdz ar ko ne visās fokusa grupās bija pārstāvēti iedzīvotāji no sociāli visneaizsargātākajiem sabiedrības slāņiem, vai tādi iedzīvotāji, kas nav aktīvi LEADER tīklā, vai iesaistīti nejauši izvēlēti dalībnieki. Šo faktoru centāmiem daļēji kompensēt, atsevišķas fokusa grupas īpaši veltot tieši tiem sabiedrības pārstāvjiem, kuru dalību parasti bija vismazākās izredzes nodrošināt, tai skaitā senioriem un jauniešiem.

Dalībnieku pārstāvība

Kopumā diskusijās piedalījās 216 dalībnieki.

Visplašāk pārstāvētas fokusa grupas bija Ķeguma pašvaldībā ar 19 dalībniekiem, Jaunjelgavas fokusa grupa, kas notika uz kuģīša "Baltā Kaza" ar 17 dalībniekiem, un Līvānu fokusa grupa NVO "Baltajā mājā" ar 15 dalībniekiem.

Novadu un pagastu vadītāji pievienojās 10 fokusa grupās, no kurām divas: Daugavpils novada domē un Ogres novada domē bija organizētas tieši viņiem.

Kopā 64 dalībnieki identificēja sevi kā pašvaldībā strādājošus: pašvaldības vadītāji, deputāti, attīstības speciālisti, projektu vadītāji, tūrisma informācijas centru speciālisti.

56 dalībnieki identificēja sevi kā NVO pārstāvjus.

32 dalībnieki identificēja sevi kā uzņēmējus.

26 dalībnieki identificēja citu nodarbošanos.

18 dalībnieki bija jaunieši un studenti.

10 dalībnieki bija pensionāri vai pensionāru NVO pārstāvji.

6 dalībnieki darbojās Latvijas Lauku konsultāciju centrā un Lauku atbalsta dienestā.

4 dalībnieki identificēja sevi kā zemniekus.

145 dalībnieki bija sievietes, 69 dalībnieki bija vīrieši.

Pētījumā aptvertās teritorijas

2019. gada jūlijā un augustā notika 23 fokusa grupas šādā secībā:

1. 10. jūlijā Ķekavā, Nākotnes iela 2 (KODOLA ēkas 2.stāvā), VRG "Daugavkrasts" teritorijā;
2. 17. jūlijā Daugavpils novada TIC, Rīgas ielā 22a, Daugavpilī, VRG "Kaimiņi" teritorijā;
3. 18.jūlijā Daugavpils novada domē, Rīgas ielā 2, Daugavpils novada domes Tautsaimniecības komitejā, VRG "Kaimiņi" teritorijā;
4. 31.jūlijā Doles salā, Daugavas muzejā, krodziņā "Nēģis", VRG "Stopiņu Salaspils partnerība" teritorijā;
5. 31.jūlija Salaspils novada domē, Līvzemes ielā 8, VRG "Stopiņu Salaspils partnerība" teritorijā;
6. 8.augustā Krāslavā, Skolas iela 7, 3.stāva zāle, VRG "Krāslavas rajona partnerība-KRP" teritorijā
7. 12.augustā Jēkabpils novada Dignājas ģimeņu centrā Vandānos, VRG "Lauku partnerība Sēlija" teritorijā;
8. 13.augustā Krustpils novadā, Kūku pagastā, atpūtas vietā "Daugmales", VRG "Lauku partnerība Sēlija" teritorijā;
9. 13.augustā Salas novadā, Salas pagastā, "Jaunsīmaņi", VRG "Lauku partnerība Sēlija" teritorijā;
10. 14. augustā Lielvārdē, koprades telpā "Colabora Lielvārde", Ausekļa ielā 1A, VRG "Zied Zeme" teritorijā;
11. 14. augustā Ogres novada domes lielajā zālē, Brīvības ielā 33, Ogrē, VRG "Zied Zeme" teritorijā;
12. 15. augustā Ikšķiles novada pašvaldības 3.stāva zālē, Peldu ielā 22, Ikšķilē, VRG "Zied Zeme" teritorijā;
13. 15. augustā Ķeguma novada pašvaldībā, Lāčplēša ielā 1, Ķegumā, VRG "Zied Zeme" teritorijā;
14. 21.augustā Pļaviņu novada kultūras centrā, Daugavas ielā 49, Pļaviņās, VRG "Aizkraukles rajona partnerība" teritorijā;
15. 21.augustā Kokneses Tūrisma informācijas centrā, 1905.gada ielā 7, Koknesē, VRG "Aizkraukles rajona partnerība" teritorijā;
16. 26.augustā Jaunjelgavas un Skrīveru ūdenstūrisma centrā „Balta Kaza”, VRG "Aizkraukles rajona partnerība" teritorijā;
17. 26.augustā Aizkraukles rajona partnerības telpās, Lāčplēša ielā 1, Aizkrauklē", VRG Aizkraukles rajona partnerība" teritorijā;
18. 27.augustā; Latgales mākslas un amatniecības centrā; Domes ielā-1, Līvānu novadā, Līvānos, VRG "Preiļu rajona partnerība" teritorijā;
19. 27.augustā biedrības "Baltā māja" sēžu zālē, Stacijas ielā 2, Līvānu novadā, Līvānos, VRG "Preiļu rajona partnerība" teritorijā;
20. 28.augustā Ikšķiles jauniešu centrā (Birzes iela 33a), VRG "Zied Zeme" teritorijā;
21. 29.augustā Ikšķiles jauniešu centrā (Birzes iela 33a), VRG "Zied Zeme" teritorijā;
22. 29.augustā Krapes muižas tūrisma pudurī, biedrības "Skaņumāja" telpās, Ogres novada Krapes pagastā, Krapes-2, VRG "Zied Zeme" teritorijā;
23. 30.augustā Katlakalna Tautas namā, bibliotēkā, Pļavniekkalna ielā 35, VRG "Daugavkrasts" teritorijā.

Fokusa grupu aptvērumš pēc partnerību teritorijām

- VRG "Krāslavas rajona partnerība-KRP" teritorijā notika viena fokusa grupa,
- VRG Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerības "Kaimiņi" teritorijā notika 2 fokusa grupas,
- Lauku partnerības "Sēlija" teritorijā notika 3 fokusa grupas,
- Preiļu rajona partnerības teritorijā notika 2 fokusa grupas,
- Aizkraukles rajona partnerībā notika 4 fokusa grupas,
- PPP biedrības "Zied Zeme" teritorijā notika 7 fokusa grupas (Ikšķiles jauniešu centrā divas reizes),
- Ķekavas novada partnerībā "Daugavkrasts" notika 2 fokusa grupas,
- Stopiņu un Salaspils partnerības teritorijā notika 2 fokusa grupas.

Ikšķiles jauniešu centrā pēc lūguma tika organizētas divas intervijas, lai uz tām varētu ierasties iespējami vairāk novada jauniešu līderu un jaunatnes pārstāvju.

Krapes muižā notika atsevišķi izceļama fokusa grupa, kurā sastapām pašorganizējušos tūrisma pakalpojumu sniedzējus un mājražotājus, kuri atgriezušies vai pārcēlušies uz dzīvi Krapes muižas teritorijā un koprada Krapes muižas tūrisma puduri.

Līvānos biedrības "Baltā māja" telpās notika vērtīga fokusgrupa, kurā bija iespēja sastapt tieši sociāli visneaizsargātākos, tomēr aktīvi līdzdalīgus sabiedrības pārstāvjus un izvaicāt viņu viedokli.

Krustpils novadā, Kūku pagastā, atpūtas vietā "Daugmales" bija iespēja sastapt gan pagasta vadītāju un attīstības plānotāju, gan "Daugmaļu" saimnieci un apkārtējos ūdenstūrisma pakalpojumu sniedzējus, kuri sadarbojoties veido vienu no ūdenstūrisma puduriem Daugavas abos krastos.

Mērķa auditoriju izvēle

2018.-2019.gadā projekta ietvaros noritēja Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstības izpētes pasākumi, kas, sadarbojoties pašvaldībām un VRG, ietvēra tematisko fokusa grupu diskusiju ciklu un uz to rezultātu pamata izstrādātu socioloģisko pētījumu.

2018.gada rudenī Daugavas reģiona pašvaldībās notika astoņas tematiskās Satikšanās, kas kopā pulcēja gandrīz 400 NVO pārstāvjus, pašvaldību vadītājus un speciālistus, uzņēmējus, jauniešus un vides ekspertus. Turpinot Satikšanos laikā iesākto, 2019.gadā projekta ietvaros noritēja 23 Daugavas upes baseina ekonomiskā potenciāla attīstības izpētes pasākumi - tematisko fokusa grupu diskusiju cikls sadarbojoties pašvaldībām un VRG.

2019. gadā fokusa grupu diskusiju mērķa auditorijas bija VRG aktīvisti, pašvaldību amatpersonas, tūrisma uzņēmēji, amatnieki, pētnieki, politikas plānotāji, jaunieši un aktīvās iedzīvotāju interešu grupas, kā arī TIC darbinieki, ņemot vērā to, ka praksē novadu tūrisma informācijas centru (TIC) darbinieki darbojas kā vienas pieturas informācijas aģentūra par novada aktualitātēm un ir informācijas un zināšanu pārnēsēji, "sakarnieki" starp novadiem, savā profesionālajā vidē daloties ar informāciju un testējot inovācijas tūrisma jomā. Gatavojot fokusa grupu darba kārtību, aicinājām VRG uz sadarbību - fokusa grupu organizēšanu katrā VRG teritorijā esošajā pašvaldībā (dalībnieku atlase, norises vietas izvēle, informācijas izvietošana). Fokusa grupu moderatore bija Sandra Biseniece, kurai asistēja viens vai divi brīvprātīgie. Fokusa grupas ilgums bija ne vairāk, kā 2 stundas. VRG tika lūgts nodrošināt ne mazāk kā piecu iepriekš minēto mērķa auditoriju pārstāvju klātbūtni.

Tēmas

Fokusa grupu tematika tika izvēlēta analizējot iepriekš astoņās tematiskajās Satikšanās identificētos problēmu jautājumus, par kuriem vai nu izraisījās viskarstākās diskusijas, vai Satikšanos dalībnieki izvēlējās šīs tēmas uzrunāt neformāli, ārpus konferences ietvariem. Tā kā sadarbības projekta Daugavabasmalas tematika ir caurvīta ar projekta galveno notikumu - Daugavas ūdenstūrisma ceļa kartes izstrādāšanu un Daugavas ekspedīciju 2018. gada jūlijā-augustā, tad sekojot astoņu Satikšanos aizsāktajai sarunas gaitai, arī fokusa grupās tematisko izvērsumu sākām ar darbinieku refleksiju par viņu dzīvesvietu un novadu tieši tūrisma procesa griezumā.

Diskusija par tūrismu tika izvērsta refleksijās par ietekmi uz vidi, iedzīvotājiem, priekšstatu par dzīves līmeni, gaidām un bažām par nākotni, un novada ekonomiku, kas noveda pie loģiska sarunas turpinājuma par ekonomisko potenciālu.

Uzsākot sarunas sadaļu par ekonomisko potenciālu, vispirms noskaidroja, ko katras fokusa grupas dalībnieki saprot ar šo jēdzienu, kādu faktoru vai priekšstatu kopums to, viņuprāt, raksturotu. Pēc tam pievērsāmies dalībnieku dzīvesvietai, novadam, tā raksturojumam: darbaspēkam, cilvēkkapitālam, dabas kapitālam, sociālajam kapitālam, kopējo resursu ietekmējošajiem faktoriem: uzņēmējdarbības videi, NVO aktivitātei, institucionālajai videi, tehnoloģijām un zināšanām.

Projektā "Daugavabasmalas" bijām iecerējuši veicināt pašvaldību un iedzīvotāju esošo un potenciālo sadarbību starp abiem Daugavas krastiem, tādēļ sarunas noslēdzošo daļu veltījām dalībnieku viedokļu izziņošanai par viņu emocionālo piederību savai dzīvesvietai un novadam, kā arī par sadarbību starp abiem Daugavas krastiem. Mēģinājām identificēt esošās sadarbības piemērus un konstatēt, vai pastāv kādas tradīcijas vai ekonomiskajā realitātē sakņotas likumsakarības.

Sarunu papildināja statistikas jautājumi ar mērķi fokusēt diskusiju par iecerētajām tēmām, kas tematiski papildināja dalībnieku viedokli ar kvantificējamiem datiem un precizēja viņu priekšstatu izklāstu.

Lai rosinātu atklātību un neformālu atmosfēru, neveicām fokusgrupu diskusijas audioierakstu. Arī tā aptaujas daļa, kuru lūdzām dalībniekiem aizpildīt, bija anonīma. Tajā dalībniekiem bija iespēja precizēt un rakstveidā papildināt savu viedokli, vai fiksēt idejas, kas viņiem bija radušās sarunas gaitā.

Pēc fokusa grupu darba notika projekta "Daugavabasmalas" izvērtēšanas sanāksmes ar VRG pārstāvjiem.

Fokusa grupu metodoloģijas apraksts

Saruna notika sešās sadaļās:

1. Tūrisma SVID (30 min: lēns temps, iedziļināšanās)
2. Ekonomiskā potenciāla SVID (30 min: lēns temps, iedziļināšanās)
3. Pāru sadarbības SVID (30 min: lēns temps, iedziļināšanās)
4. Mikronterlokutora aptauja (5 min: revolveraptauja)
5. Statistikas jautājumi (10 min: jautājumu un atbilžu sesija, vidējs temps)
6. Delfi tabulas aizpildīšana (15 min: dalībnieki aizpilda izdalītās tabulas)

Pirmo trīs sadaļu jautājumi tika sargrupēti kopās pēc SVID principa, kas netika īpaši akcentēts, ļaujot sarunai ritēt tās gaitu. Katru no SVID jautājumu kopām papildināja statistikas jautājumi, kas tika uzdoti vai nu pēc katras attiecīgās sadaļas, vai sarunas beigās.

Diskusija katrā sadaļā sākām ar jautājumiem, kas raisīja personiskāku dalībnieku refleksiju (Kas pašiem vislabāk patīk savā vietā, ko visbiežāk paši apmeklējat?; Ko jums nozīmē ekonomiskais potenciāls, ko tieši ar to saprotat?; Kas ir jūsu tuvākie kaimiņi, kurā vietā tas ir?), turpinājām caur personiskā prizmu apskatīt aizvien plašāka mēroga aktualitātes, neļaujot diskusijai zaudēt tempu un izlīdzinot pretēju viedokļu sadursmes.

Mikrointerlokutora aptaujas mērķis bija padziļināti testēt dalībnieku vidū divus stratēģiskus uzstādījumus, kas izrietēja no ekspertu diskusijām un viedokļiem astoņu Satikšanos gaitā. Moderators fiksēja gan kārtību, kādā dalībnieki izvēlējās atbildēt uz jautājumu, gan to, ar kādām emocijām un ķermeņa valodu tika pavadītas atbildes, gan verbālas un neverbālas ekspresijas, kuras izpauđa dalībnieki, atbildot uz jautājumiem. Jautājumi tika noformulēti tā, lai izraisītu iespējami plašāku emociju gammu un provocētu dalībniekus uz emocionālu atbildi. Moderators uzdeva jautājumus, bet dalībnieku reakciju fiksēja brīvprātīgais novērotājs, kurš nebija daļa no grupas.

- **Pirmais pieņēmums:**

! Daugava ir dziļi sakņota sabiedrības uztverē kā Latvijas valstiskuma un vienotības simbols. Pirmais jautājums.

Vai jūsuprāt Daugava ir Latvijas teritoriālajai vienotībai svarīgs ģeopolitiskais vektors?

- **Otrais pieņēmums:**

! Daugaviešu novadi ir pārliecināti par savu nozīmīgumu un ietekmi Latvijā šobrīd un nākotnē.

Otrais jautājums.

Vai jūsuprāt Daugavas baseina novadiem ir izšķiroša loma Latvijas nākotnes ekonomikā?

- **Trešais pieņēmums:**

! Daugava tiek vispārēji uztverta kā īsta, dzīva, droša, patīkama un izmantojama, ne tikai kā simbols vai vērtību kategorija.

Trešais jautājums

Vai pie iespējas nobrauksiet pa visu Daugavu no Koškovciem līdz Mangaļsalas bākai, atkārtojot DaugavaAbasMalas ekspedīcijas ceļu?

Savukārt Delfi rakstveida aptaujas mērķis bija dot iespēju dalībniekiem sarunas noslēgumam tuvojoties atgriezties komforta zonā, izpaust idejas un priekšstatus, kurus tiem nebija izdevies darīt zināmus diskusijas gaitā, kā arī iezīmēt Daugavas tematikas emocionālo vērsumu. Lai Delfi aptauja kalpotu projekta inovācijai - Daugavas pāru sadarbībai, lūdzām dalībniekiem reflektēt par, viņuprāt, jēgpilnu Daugavas abu krastu sadarbības potenciālu un piemēriem, raksturot emocionālo piesātinājumu, kādu viņi vēlētos šai sadarbībai.

Fokusa grupas sarunas sekvence

Sarunas ievads.

Grupas sasaiste: moderatora iepazīstināšana ar sevi, īss atskats uz ekspedīciju un projektu "Daugavabasmalas", karti, projekta mērķiem, piedzīvoto, projekta rezultātiem un to lietojumu. Aicinājums uz cienastu, baudīt tēju un kafiju, kas tika uzreiz servēti diskusijas dalībniekiem. Informēja dalībniekus par fokusa grupas sarunas gaitu (tūrisms, ekonomiskais potenciāls, pāru sadarbība, noslēgumā Delfi rakstveida anketa); un formātu: moderatora jautājumi, dalībnieku atbildes (diskusijas dalībniekiem tika liegta iespēja uzdot atvērtus jautājumus citiem vai moderatoram; dalībniekus lūdza paust savu viedokli, cik iespējams to nevispārinot, ievērot moderatora norādījumus, tēmu ietvaru un laika ierobežojumus), diskusijas sadaļa, viena respondenta viedokļa ierobežojums laikā un pēc tematikas. Uzsākām sarunu ar aicinājumu grupas dalībniekiem pa kārtai stādīties priekšā pārējiem.

SVID aptaujas anketas struktūra

1. Tūrisms SVID
2. Ekonomiskais potenciāls SVID
3. Daugavas Pāru sadarbība SVID

1. TŪRISMS SVID		2. EKONOMISKAIS POTENCIĀLS SVID		3. DAUGAVAS PĀRU SADARBĪBA	
Kas pašiem patīk savā novadā, apkaimē?	Stiprās puses	Kāda veida vieta tā ir:	vieta, kur dzīvot un strādāt; vieta, kur taisīt uzņēmumu; vieta, kur atgriezties pēc mācībām; cits	Kas ir jūsu RAJONS? Miniet vietas.	
Kas jūsu novadā ir apskatāms, izbaudāms, piedzīvojams?	Iespējas	Kāda veida biznesiem ir iespēja:	Kādi pakalpojumi ir vajadzīgi; Kādas ražotnes varētu būt uz vietas; Vai atbalstītu industriālu attīstību? Miniet piemēru. (Ja smako, dūc un traucē skatu, bet ir darba vietas - vai samierinātos ar to?) Loģistikas iespējas?	Kas ir jūsu NOVADNIEKI? Miniet vietas, personas?	
Kas tūrisma procesā nepatīk?	Vājības	Kas traucētu realizēt identificētās attīstības iespējas?	Iekustinošais jautājums: Ja pašiem būtu iespēja taisīt biznesu, vai to darītu? Ja cits taisītu biznesu, tad ko jūs gribētu darīt?	Saistot ar iepriekšējiem diviem SWOT - Vai pastāv sadarbība ar Daugavas pretējo krastu?	Sadarbības piemēri tūrismā, biznesā, pašvaldību starpā; kas finansē šo sadarbību?
Kas apdraud tūrisma procesu jūsu vietā?	Draudi	Kas apdraud identificētās attīstības iespējas jūsu vietā?		Vai vajadzētu vairāk sadarboties starp Daugavas abiem krastiem?	Ideju ģenerēšana: Delfu metode: jautājums "

Mikrointerlokutora aptaujas anketas struktūra

- Vai, jūsu prātā, Daugava ir Latvijas teritoriālajai vienotībai svarīgs ģeopolitiskais vektors?
- Vai, jūsu prātā, Daugavas baseina novadiem ir izšķiroša loma Latvijas nākotnes ekonomikā?
- Vai pie iespējas nobrauksiet pa visu Daugavu no Koškovciem līdz Mangaļsalas bākai, atkārtojot Daugava-Abas-Malas ekspedīcijas ceļu?

Jautājumi p.k.	D1	D2	D3	D4	D5 ...

respondentu atbildēm piešķirtie indeksi:

P = pilnīga piekrišana (verbāla vai neverbāla)

N = pilnīga nepiekrišana (verbāla vai neverbāla)

AP = arguments, vai piemērs, kas norāda uz piekrišanu

AN = arguments, vai piemērs, kas norāda uz nepiekrišanu

0 = ne piekrīt, ne nepiekrīt

Statistikas jautājumi

TŪRISMS	EKON. POTENCIĀLS		PĀRU SADARBĪBA
Kad pēdējo reizi ceļojāt pa Daugavu?	Vai ir Jūsu novadā ir darba vietas?	Kādi sākuma līmeņa, mazāk kvalificēti vai nekvalificēti darbi ir jūsu novadā? Cik vidējā alga uz rokas?	Kad pēdējo reizi bijāt otrā pusē Daugavai?
Cik reizes gadā ceļojat pa Latviju?	Vai novadnieki ņem kredītus?	Īstermiņa aizdevumus? Patērīga kredītus? Kredītus mājoklim? Kredītus biznesam?	Ko tur darījāt, kā nokļuvāt?
Cik reizes gadā ceļojat uz ārzemēm?	Uzņēmējdarbības formas un nodokļu maksāšanas režīms.	Pašnodarbinātie SIA Mikrouzņēmumi Darba ņēmēji Individuālie komersanti	Vai jūsu tuvi radnieki dzīvo otrā pusē Daugavai?
	NVO profilējums.	Kādas biedrības vai nodibinājumi? Cik biedrībās viens darbojas?	Vai jums pieder īpašumi abos Daugavas krastos?
			Vai zināt, ko jūsu pašvaldība plāno darīt Daugavas krastos, saistībā ar Daugavu?

MĒS VĒLAMIES UZZINĀT Kādai Daugavas abu krastu sadarbībai jūsu dzīvē būtu SVARĪGA nozīme?	Man nozīmīga sadarbība starp Daugavas krastiem ir
	PIEMĒRS /vieta atbildei/
	MĒRĶIS /vieta atbildei/
	ĪPAŠĪBA, VAI ATTIEKSME, KAS RAKSTURO ŠO SADARBĪBU /vieta atbildei/

Mērķa auditoriju apraksts

Kopumā diskusijās piedalījās 216 dalībnieki. Vairāk nekā puse no viņiem pirmo reizi iesaistījās projekta "Daugavabasmalas" otrajā saturiskajā sadaļā. Apmēram 15% respondentu nebija iepriekš dzirdējuši par projektu "Daugavabasmalas", ekspedīciju un karti. Apmēram trešā daļa respondentu fokusa grupās bija nokļuvuši nejauši, bez vietējo rīcības grupu aicinājuma, vai atnākuši līdzī aicinājumiem.

Mikrointerlokutora aptaujā tika fiksētas 178 respondentu atbildes.

DELFI aptaujā tika saņemtas 163 aizpildītas individuālās anketa.

Visplašāk pārstāvētas fokusa grupas bija Ķeguma pašvaldībā ar 19 dalībniekiem, Jaunjelgavas fokusa grupa, kas notika uz kuģīša "Baltā Kaza" ar 17 dalībniekiem, un Līvānu fokusa grupa NVO "Baltajā mājā" ar 15 dalībniekiem.

Novadu un pagastu vadītāji pievienojās 10 fokusa grupās, no kurām divas: Daugavpils novada domē un Ogres novada domē bija organizētas tieši viņiem.

Kopā 64 dalībnieki identificēja sevi kā pašvaldībā strādājošus: pašvaldības vadītāji, deputāti, attīstības speciālisti, projektu vadītāji, tūrisma informācijas centru speciālisti.

56 dalībnieki identificēja sevi kā NVO pārstāvjus.
32 dalībnieki identificēja sevi kā uzņēmējus.
26 dalībnieki identificēja citu nodarbošanos.
18 dalībnieki bija jaunieši un studenti.
10 dalībnieki bija pensionāri vai pensionāru NVO pārstāvji.
6 dalībnieki darbojās Latvijas Lauku konsultāciju centrā un Lauku atbalsta dienestā.
4 dalībnieki identificēja sevi kā zemniekus.

145 dalībnieki bija sievietes, 69 dalībnieki bija vīrieši.

SVID analīze tūrismam

Stiprās puses lūdzām raksturot, atbildot uz jautājumu "Kas pašiem patīk savā vietā? Uz kurieni vedat savus draugus, ko paši apmeklēt?"

Respondenti minēja ēku un lauku vides sakoptību, vides pieejamību un interesantus novada pasākumus, pilsētu svētkus, sportošanas iespējas un apgaismotas trases, kā arī iespēju pamakšķerēt, ainaviskos skatus un atpūtas iespējas brīvā dabā. Divās fokusa grupās minēts baseins gan sportošanai, gan kā atpūtas vieta kopā ar viesiem.

Iespējas lūdzām raksturot, atbildot uz jautājumu "Kas Jūsu vietā ir apskatāms un piedzīvojams tūristam?"

Respondenti varēja nosaukt visus sava novada nozīmīgākos kultūrvēsturiskos pieminekļus un apskates objektus, bija labi informēti par jaunākajiem tūrisma objektiem un pakalpojumiem novadā. Katrā fokusa grupā šajā sadaļā izvērsās plaša diskusija par nākotnes iecerēm un vajadzībām ar konkrētiem risinājumiem tūristu piesaistīšanai un noturēšanai.

Galvenās iespējas ir asfaltēti ceļi lielo tūristu maršrutu vešanai ar autobusiem, piekļuves un vērošanas vietas ainavām un slīpi ūdensmalai, labiekārtotas atpūtas vietas, atpūtas "kabatas" uz automaģistrālēm, kemperu parki, kopienu sadarbība viedo ciemu tīklā, mājražotāju un amatnieku vietu un darba laiku karte, izklaides pasākumu: ūdens motociklu, kvadriciklu, izjāžu, makšķerēšanas rīku un laivu īre, tūrisma inventāra un telšu īre, interaktīvi info stendi, atraktīvi un iesaistoši gidī īpaši muzejos un kultūrvēsturiskos objektos.

Respondentiem šķita svarīgs TIC atbalsts tūrisma procesam organizējot ekskursijas un piesaistot tūristu plūsmu pa sadarbības tīkliem. Informācija pašvaldības mājaslapā tika uzsvērta kā primārais resurss, kas reklamē tūrisma pakalpojumu; svarīgi šķita arī TV sižeti un kopīga pārstāvība novada tūrisma reklamēšanā izstādēs un konferencēs.

Visās fokusa grupās minēja nacionālos ("Stirnubuks", rogainings, makšķerēšanas sacensības), novadu (uzņēmēju dienas, amatnieku tirgi, sezonas svētki) un pilsētu pasākumus (koncertus, tirdziņus, pilsētas svētkus) kā tūristu magnētu.

Fokusa grupās Krāslavā, Jaunjelgavā (par Skrīveriem) un Ikšķilē minēja gastrotūrisma kā pieaugošu pakalpojumu sektoru.

Latgalē un Sēlijā kapu svētki ir pasākumi ar milzīgu pienesumu tūrisma procesā. Ķekavā, Ogrē, Ikšķilē un Salaspilī, arī Ķegumā vienas dienas tūristu no Rīgas piesaista labiekārtota vide, pasākumi un svinības viesu namos. Arī Krāslava "uztver" tūristus no Daugavpils.

Koknese ir spilgts tūrisma galamērķis ar Likteņdārzu un Kokneses pilsdrupām, interaktīviem izziņojumiem stendiem TIC, kā arī ar pieejamām un daudzveidīgām aktīvā ūdenstūrisma iespējām. Lielvārde piedāvā interaktīvus tūrisma produktus

Velo-laivas-makšķerēšana ir ejošs piedāvājums gandrīz visos daugaviešu novados un to izmanto tūristi, kas ierodas uz pasākumiem, atpūšas viesu namos vai apciemo novadniekus.

Vājos punktus lūdzām raksturot, atbildot uz jautājumu "Kas Jums nepatīk tūrisma procesā?"

Ķekavā, Krāslavā, Daugavpilī, Salaspilī, Pļaviņās, Jaunjelgavā, Aizkrauklē, Līvānos un Katlakalnā uzsvēra, ka nav iespējas brīvi piekļūt pie ūdensmalām, jo tās ir aizbūvētas vai nekoptas, tos nevar izmantot ne ūdenstūristi, ne velotūristi.

Vairumā fokusa grupu respondenti uzsvēra trīs galvenās problēmas: nav infrastruktūras atbalsta tūrismam un ēdināšanai, haotiska informācija - nevar atrast, nevar atradis saprast, kur nokļuvis, nevar noorientēties uz nākošo objektu, un pašvaldībās nav skaidri sadalīti pienākumi tūristiem pieejamās vides sakopšanā: daudzus plaši apmeklētus objektus NVO kopj brīvprātīgi, tērējot savai pamatdarbībai domātos resursus.

Daugavas augštecē uzsvēra, ka akvatorija aizaug un dabas liegumu apsaimniekošanas interpretācija Dabas aizsardzības pārvaldē neļauj apaugumus novākt. Turpat tika rosināts, ka valsts aizsargājamajās teritorijās varētu rīkoties saskaņoti un piemērot vienādus nosacījumus tūrisma pakalpojumu sniedzējiem.

Divās fokusa grupās minēja, ka pašvaldības aģentūras neprot efektīvi iekasēt naudu no tūrista par apskates objekta apmeklējumu. Savukārt trīs fokusa grupās minēja, ka tūristi nereti atsakās maksāt noteikto cenu par pakalpojumu pēc tā saņemšanas (mājražotāji, apskates objektos).

It īpaši Sēlijas, bet arī Krāslavas fokusa grupās uzsvēra, ka kempieri, kas labprāt paliktu ilgāku laiku novadā, nevar pārvietoties pa grants ceļiem un tādēļ nevar piekļūt pie lielākās daļas tūrisma objektu.

Divās fokusa grupās minēja, ka novadnieki neizmanto tūrisma pakalpojumus jo ir konservatīvi un neuzskata, ka savā novadā var ceļot.

Trīs fokusa grupās uzsvēra, ka trūkst sadarbības starp tūrisma objektu, procesu un pakalpojumu radītājiem, nevar izveidot kopīgus maršrutus un vienotu piedzīvojumu novadā. Objekti nav savā starpā sasaistīti. Nesadarbojas un viens otru nereklamē tūrisma pakalpojumu sniedzēji.

It īpaši Daugavas augštecē privātīpašnieki pretojas tūrisma pakalpojumu sniedzējiem un norobežo nacionāla mēroga apskates objektus savās teritorijās.

Vairumā fokusa grupu tika uzsvērts, ka naktsmītņu klāsts ir trūcīgs, tādēļ tūristi nepaliek, kaut apskatāmā un piedzīvojamā būtu gana pāris dienām.

Draudus lūdzām raksturot atbildot uz jautājumu "Kas apdraud tūrisma attīstību jūsu vietā?"

Ķekavā, Daugavpilī, Salaspilī, Ķegumā, Aizkrauklē, Lielvārdē un Pļaviņās respondenti norādīja, ka Daugavas nepastāvīgais hidroloģiskais režīms, ko rada Latvijas un Baltkrievijas HES ir nopietni draudi. Līvānos un Pļaviņās īpaši norādīja uz ledus iešanas plūdu draudiem un slodzei, ko tie uzliek jebkurai ūdensmalu infrastruktūrai.

Administratīvās barjeras: VID, PVD, Rīgas ierēdniecība, respondentu ieskatā ir drauds tūrisma attīstībai Ķekavā, Daugavpilī, Aizkrauklē, Līvānos, Ikšķilē un Katlakalnā, Ķekavas novadā.

Slikto ceļu stāvokli uzsver respondenti visās pašvaldībās ar lielu lauku teritoriju, it īpaši Sēlijā, kur tie ir ne tikai daudzsimt kilometru garumā grantēti, bet arī pie pirmajiem lietiņiem kļūst objektīvi neizbraucami un nepieļauj pat minimālu mobilitāti novadā.

Vienīgi Ogresi, kam ir labiekārtota Zilo kalnu ziemas atpūtas trase, tūristu plūsmu neapdraud sezonālitate. Pārējo novadu fokusa grupās to uzsver kā vienu no lielākajiem draudiem. Visos novados kā draudu uzsver zemo maksātspēju, to, ka tūristiem nav liekas naudas, ko tērēt, kā arī vietējo tūrisma un mājražotāju produktu objektīvi lielo pašizmaksu.

Divos novados: Līvānos un Lielvārdē to, ka noveco un aiziet aizsaulē amatu, tradīciju glabātāji un nav jauno, kas pārņemtu viņu zināšanas, uzskata par tūrisma apdraudošu faktoru.

Ekoloģiskie riski, kas saistīti ar radioaktīvo un bīstamo atkritumu glabāšanu novada tiešā tuvumā (Lietuvā, Polockā) apdraud tūrisma Daugavpilī, bet koknesieši darba roku trūkuma dēļ nevar paspēt apkalpot visus tūristus, kas vasarā atbrauc autobusu rindās caur lietuviešu tūrisma firmām.

Zema uzņēmējdarbības intensitāte satrauc respondentus Aizkrauklē, Līvānos un Pļaviņās. Tieši vai netieši vairumā fokusa grupu tika aicināts sniegt valsts atbalstu uzņēmējiem - tūrisma pakalpojuma sniedzējiem, jo sezonālitate, darba roku trūkums migrācijas dēļ, zemā maksātspēja, dārga infrastruktūra un sliktie ceļi tik ļoti ietekmē tūrisma pakalpojumu sniedzējus, ka viņi nevar iekrāt kapitālu sava pakalpojuma pilnveidošanai un nodrošināt tā ilgtspēju. NVO rīcībā savukārt nav neasignētu līdzekļu šim mērķim.

Satura citāti

Daugavpils novada dome

"Lauku ekonomiskais potenciāls ir pretstats urbānajai videi. Laukiem svarīga noturīga attīstība, jo sezonālitate uzņēmēji nevar pārdzīvot bez palīdzības. Mūsu daba - viesi ir pārsteigti par ainavu vērienu."

Krāslava

"Latgales dvēsele, raksturīgās nodarbes: makšķerēšana, sēņošana, tēju vākšana. Daba, ainavas, tīra vide. Attieksme pret tūristiem -latgaliešu viesmīlība. Visur var staigāt, kas citur Eiropā liegts. Eiropieši apskata ES pierobežu."

Pļaviņas

"Tūrisms - laivu nomai pēdējie divi ir ļoti labi gadi. Brauc lieli lietuviešu operatori. LV tūristu kontingents iepriekšējā apjomā. Skrīveri, Aizkraukle, Koknese - savienot to visu ar Pļaviņām. Velotūrisma novirzīt nost no šosejas malām. Problēma - privātīpašnieki. Savienot tūrisma piedāvājumu visos trijos novados."

Salaspils novads, Doles sala

"Kuram lielāks airis, tam taisnība. Nekas nav deviņos gadsimtos mainījies. Valstī nav globāla redzējuma par ūdeņu resursu lietojumu. Cik maksā ūdeņi, kā vides resurss? Cik maksā ūdeņu ekosistēmas pakalpojums? Iekšzemes ūdeņus neizmanto kā rūpnieciskās zvejas resursu. Aktivitātes ir vairāk PR - zivis, ko audzējam, iet piejūras upēs, bet ne Daugavā... Viedie ciemi - Doles sala kā piemērs. Arī tūrisma plūsmas labāka organizēšana un piesaiste. Daugavas baseina attīstība, ja piesaistītu naudu daugaviešu kopienām. Eiropas zivju fondu

fondu nauda Daugavai! Fokusēties uz dabas, ainavas un tradicionālo daugaviešu nodarbju saglabāšanu."

Krapes muižas tūrisma puduris

"Mēs esam tāds kā neliels tūrisma klasterītis Krapē - "Skaņumāja" ar mūzikas instrumentu muzeju, Dzirnava ar Vinetas sveču darbnīcu un vīna darītava, kas vēl uzņem apgriezienus. Krapes muižas vairs nav, ir tikai tās vizualizācija. Krāšņo ēku nopostīja Pirmā pasaules kara laikā un ir saglabājies tikai senais parks, kuru izmantojam tūrisma piedāvājumā. Parks ir skaista vieta pasākumiem, kopj biedrība. Tautas mūzikas tradīcijas kopj zinātnieki, spēlmaņi un metodologi "Skaņumājā". Tūristu grupas pavada Krapes muižā vidēji divas stundas. Atnāk caur gīdiem, caur tiem, kas jau bijuši. Brauc caur tūrfirmām. TV sižeti kādus atved. Atbrauc caur Lauku ceļotāja atvērtajām dienām laukos, cilvēki gados. Ogres TIC palīdz ar info. Ir labi, ka uz ceļa ir ceļazīme, daudzi iebrauc paskatīt, kas tas par kultūras pieminekli. Frekvence apmēram nedēļā reizi, pārsvarā - ģimenes. Vienas dienas tūristi mēdz nakšņot teltī. Motivācija: dalīties ar zināšanām, fondu piesaiste to risina. Skolas bērnu grupas meklē pašizpaušmes iespējas un mazajiem tās jārada. *Nelielās vietās jārada pakalpojuma kritiskā masa, lai cilvēks var tur pavadīt vairākas stundas.*"

Ķekavas novads, Katlakalns

"Mēs esam maza republika. Daudzi iedzīvotāji Katlakalnā dzīvo dzimtām. Pēdējos gadus gan ir kaudzēm nākuši klāt, bet ar tiem mēs, vietējie, ne pārāk saejam. Agrāk, pirms appludināja, sagājām ar dolēniešiem, jaunības gados dzīvojāmies šurpu, turpu, ar laivām pa upi. Vēlāk, zem krieva, HES visu izbeidza. Jūra starpā. Šoseja apkārt. Tā mēs te esam palikuši."

Statistikas aptaujas rezultāti

Vaicājām: kad pēdējo reizi ceļojāt pa Daugavu? Pa ūdens ceļu, veicot garāku distanci, nekā izpriecu izbrauciens?

Visvairāk par Daugavu ceļo ūdenstūrisma organizētāji, kuriem tas ir arī hobijs. Tikai divi no viņiem bija nobraukuši Daugavas ūdenstūrisma ceļu visā tās garumā.

Krāslavas, Līvānu, Jaunjelgavas, Ķekavas, Ikšķiles un Salaspils fokusa grupu dalībnieki bija vismazāk ceļojuši pa Daugavu. Savukārt pārējās fokusa grupās bija vismaz pāris dalībnieki, kas sezonā laivo vai plosto pa Daugavu vismaz reizi mēnesī.

Lai noskaidrotu respondentu ceļošanas paradumus, *lūdzām nosaukt skaitļus, cik reizes gadā viņi ceļo, attiecīgi, pa Latviju un uz ārzemēm.* Skaidrojām, ka ceļojums neietver komandējumus, apkārtnes apskati darba braucienu ietvaros, bet ir vai nu neplānota, vai plānota došanās uz kādu no tūrisma galamērķiem ārpus darba un profesionālajiem pienākumiem:

Cik reizes gadā ceļojat	... pa Latvijas teritoriju?	... uz ārzemēm?
2 līdz 3 reizes	17 respondenti	36 respondenti
4 līdz 5 reizes	40	42
6 līdz 10 reizes	18	15
10 un vairāk reizes	16	10
vairāk, nekā 20 reizes	5	0
vispār neceļoju	2	10
neatbildēja	100	100

SVID analīze ekonomiskajam potenciālam

Šo sarunas sadaļu iesildot, aicinājām respondentus pastāstīt, ko viņi saprot ar jēdzienu "ekonomiskais potenciāls".

Respondenti visbiežāk atbildēja, ka ar ekonomisko potenciālu viņiem saistās viss neizmantotais, attīstāmais, arī vērtības: Daugava, ainava, lauku dzīves priekšrocības, unikālā daba.

Liela nozīmē ir cilvēkiem, viņu zināšanām, radošumam. Infrastruktūrai, piem. ceļiem, tiek piešķirta liela vērtība, tāpat dabas resursiem, piem. mežiem, derīgajiem izrakteņiem.

Ekonomiskais potenciāls respondentiem saistās arī ar pirktspēju, finanšu investīcijām, pieejamajiem noieta tirgiem.

Daugavas kā zivsaimniecības resursa ekonomiskais potenciāls tika identificēts un diskutēts tikai divās fokusa grupās: Doles salā un Daugavpilī, kurās klāt bija izpētes un/vai industriālās zvejniecības procesos iesaistītie profesionāļi.

Daugavas kā transporta vektora ekonomiskais potenciāls tika identificēts tikai runājot par upes šķērsošanas nepieciešamību un ietekmi, kādu Daugava kā nepieejama un nešķērsojama ūdens barjera atstāj uz tautsaimniecību tās krastos.

pieredzi, ko vēlāk izmanto novada labā. Šajās pašvaldībās arī uzsver, ka nepietiek dzīvokļu kā pirmo mitekļu jauniešiem, kur atgriezties pēc mācībām. Nav resursa, lai attīstītu jaunu dzīvojamo fondu un uzņēmējiem zemās maksātspējas/nepieejamo banku kredītu dēļ jaunu dzīvojamo māju celšana nav interesanta.

Krāslavā, Daugavpilī, Sēlijā, Līvānos un Jaunjelgavā vairāk tiek uzsvērts tas, ka pēdējo 10 gadu laikā dramatiski sarūk sociālo pakalpojumu, veselības aprūpes, banku, pasta pakalpojumu un nacionālā līmeņa iestāžu pieejamība. Pašvaldības budžeta ietvaros darbojas kā novadu kultūras dzīves, mājražotāju, lokālas nozīmes infrastruktūras objektu un pakalpojumu uzturētāji. Kopējais noskaņojums ir, ka valsts ("Rīga", "Lielrīga", "metropoles birokrāti") uzkrāj nesamērīgu reģionālo procesu finansēšanas nastu pašvaldībām, kurām no budžeta nav tādu ienākumu, lai visu iedzīvotājiem nepieciešamo reģionālo pakalpojumu tīklu savā novadā nodrošinātu. To neatrisināšot novadu reforma, jo nauda un atbildība pret ieguldījumu jau netiek pārskatīta, tiek tikai formāli sapludināti pašvaldību nepietiekamie budžeti. "Kur tad ir tāda pašvaldība, kurai ir tā izdevies saimniekot, ka paliek pāri nauda citu, mazāk privilēģēto reģionu attīstībai?"

21 fokusa grupā bija respondenti, pārsvarā cilvēki pusmūžā vai seniori, kuri pauda viedokli, ka lauku teritoriju iedzīvotājiem ir sajūta, ka viņi nav valstij vajadzīgi. Solījumi netiek pildīti nacionālā līmenī un pašvaldību sociālais "spilvens" ir pārāk plāns, lai amortizētu to, ka "...Rīga attīstās uz lauku rēķina".

Visu fokusa grupu respondenti uzsvēra, ka viņu novadi ir dzīvošanai, darbam, ģimenei, mācībām labvēlīgas vietas un, ka dzīvo tur nevis kādu apstākļu spiesti, bet gan brīvi izvēloties (atgriežoties pēc studijām, no ārzemēm, dibinot ģimeni, uzsākot pirmo biznesu savā mantotajā īpašumā) savu novadu kā primāro dzīvesvietu. Pārsvarā jaunāki par 40 gadiem un ekonomiski aktīvie respondenti atzina, ka drīzumā nesagaida situācijas uzlabošanu ne valstī kopumā, ne pašu novados. Saskata nozīmīgus riskus tajā, ka sabiedrība noveco un spriedzeniecīgajiem sociālā atbalsta mehānismiem ir aizvien lielāka. Uzskata, ka pašvaldības gandrīz vienmēr lauku teritoriju labā dara visu iespējamo un kritiski vērtē iedzīvotāju vēlmi sadarboties pašpārvaldes procesos (jaunie aizbrauc un neatgriežas, vidusslānim nedzimst bērni, seniori ir konservatīvi, cilvēki izvēlas saņemt savus pabalstus, paliek cilvēki, kas nav ekonomiski aktīvi).

Ceļu un transporta infrastruktūra ir galvenā problēma gandrīz ikvienā lauku teritorijā. Pat Ikšķiles, Ogres un Salaspils attālākajās lauku teritorijās dzīvojošie respondenti uzsver sliktu ceļu stāvokli un nepietiekošu sabiedrisko transportu. Krāslavā, Sēlijā situācija pavisam kritiska, faktiski nav iespējams pārvietoties pa neasfaltētajiem ceļiem tajos gadalaikos, kad ir daudz nokrišņu. Mobilitāte ģimenēm ir ļoti ierobežota tad, ja ģimenē nav vismaz 2 automašīnas (Dignāja: "Skolas autobuss katru gadu salūzt oktobrī un pārējo gadu vecāki paši vainīgi, ja bērns netiek uz skolu, tad ir nesekmīgs".) Vilciens labajā krastā ir slikti savienots ar retajiem sabiedriskā transporta autobusu maršrutiem. Aizkrauklē būtu labas iespējas dzīvošanai un darbam, jo tur ir dzīvojamais fonds un teritorijas, kas paredzētas uzņēmējdarbībai, bet nav darīt gribētāju. Savukārt Līvānos infrastruktūras nepietiek, viss piesātināts, darbiniekus katru dienu ved no Jēkapils, no citiem novadiem.

Visās fokusa grupās respondenti uzsver, ka viņu novadi ir labas dzīvesvietas visu vecumu cilvēkiem un dažādām aktivitātēm, visi saskata iespējas, tomēr nav optimistiski par šo iespēju realizāciju materiālu, administratīvu un infrastruktūras šķēršļu dēļ.

Iedziļinoties ***Ekonomiskā potenciāla iespējās***, lūdzām respondentus atbildēt uz jautājumu par to, kāda tipa biznesam ir attīstības iespēja viņu novadā, kāda veida pakalpojumi būtu nepieciešami? Respondenti labi pārzina un raksturo tos uzņēmumus, kas darbojas novadā un

kritiski analizē jaunu industriju ienākšanas iespējas. Vairums ekonomiski aktīvo pusmūža respondentu un senioru dod priekšroku ainaviskai un ekoloģiski drošai dzīves videi kā vērtībai, nevis industriālo teritoriju attīstībai. Turpretī jaunieši vēlas, lai novados ienāktu industrijas ar darba vietām, un viņi samierinātos ar industriālo teritoriju radītajām neērtībām.

Kaut arī industriju ar ietekmi uz apkārtējo vidi attīstība novados tiktu uztverta ar aizdomām, tiek uzsvērts arī tas, ka nav pārdomātu piedāvājumu un izskaidrošanas darba nozīmējiem, kuru plāni bieži ir ekspluatatīvi un solījumi netiek pildīti. Ķekavas, Salaspils, Ikšķiles un Ogres saskata ieguvumus no Rail Baltica un savlaicīgi domā par papildus slodzi, ko šī attīstība uzliks viņu infrastruktūrai. Austrumu pierobežā investīciju kapitāls pieder ārvalstu uzņēmējiem, piemēram, baltkrieviem, nodarbināti ārvalstnieki, un tas nedod pienesumu novadu ekonomiskajam potenciālam. Kopumā visās fokusa grupās respondenti dalījās ar pieredzi, ka industriju ienākšana novadā nenozīmē darbavietas vietējiem automatizācijas un kompakti apkalpojamo ražotņu dēļ, bet ekoloģiskais nospiedums ir slogs visiem.

Daugavpils fokusa grupā klāstīja, ka kaut arī vajadzētu piesaistīt darba spēku no ārvalstīm, process ir garš un sarežģīts, uzņēmējam riskants un tādēļ daudzi izvēlas to nedarīt. Daugavpilieši rosina procesu vienkāršot, lai viesstrādniekus varētu ātri reģistrēt pašvaldībā un nodarbināt, tur kur tie ir vajadzīgi un tik ilgi, kamēr vajadzīgi, bez liekas birokrātijas. Arī citur fokusa grupās respondenti bija sastapušies ar viesstrādniekiem celtniecības, pakalpojumu biznesos un kopējā attieksme pret šiem darba ņēmējiem bija saprotoša, bez negatīvas pieredzes.

Ogres, Salaspils un Ķekavas novados jau šobrīd attīstās lielas industriālās loģistikas un ražošanas teritorijas, kur uzņēmēji saskaras ar iedzīvotāju pretestību it īpaši blīvāk apdzīvotu vietu tuvumā, tomēr novados saskata diversificētus ieguvumus no šī procesa, tostarp degradēto teritoriju sakārtošanā.

Krāslavā un Sēlijā uzsver, ka galvenokārt nav loģistikas iespēju un atbilstoša elektroenerģijas pieslēguma, lai nopietni uzņēmumi izvēlētos šos novadus par attīstības vietu. Ceļu dramatiskais stāvoklis un nestabila elektroapgāde ir pirmie riski, kas atbaida uzņēmējus. Pļaviņu un Aizkraukles novados vēlētos lielāku uzņēmēju aktivitāti, jo daudzas biznesa nišas ir brīvas un infrastruktūra - pieejama.

Visās fokusa grupās, reflektējot par lauku teritoriju attīstību, uzsver, ka labi klājas lielajiem zemniekiem, kas prot plānot platību maksājumus. Viņiem ir pieejami gan banku aizdevumi, gan citi atbalsta mehānismi. Jāpiezīmē, ka nevienā no fokusa grupām nebija klāt respondenta, kur varētu identificēt kā lielo platību zemnieku saimniecības pārstāvi, līdz ar ko šis viedoklis ir respondentu reflektīvs viedoklis par zemniecības situāciju.

Tajos novados, kur attīstās privātmāju rajoni un ieplūst jauni iedzīvotāji: Salaspilī, Ķekavā, Ogrē, Ikšķilē, Lielvārdē, respondenti saskatīja vislabākās uzņēmējdarbības izaugsmes iespējas nekustama īpašuma attīstības un pakalpojumu sfērā: vairāk aktīvu iedzīvotāju, vairāk risinājumu nepieciešami uz vietas. Jaunu dzīvokļu būve, teritoriju labiekārtošana, dārznieka pakalpojumi, specializēti medicīnas pakalpojumi, veselības un skaistumkopšanas pakalpojumi, sanatorijas, uzkopšana, ēdināšanas uzņēmumi un izklaides iespējas, pasākumu organizēšana, vietējā tūrisma un sporta organizēšana, koprades telpas, diennakts veikali, dienas izglītības centri bērniem (pavada laiku visu dienu, kamēr vecāki ir darbā).

Savukārt Krāslavas, Daugavpils un Sēlijas novados attīstības iespēju saskata visā, kas ir saistīts ar transporta infrastruktūras attīstību, it īpaši Daugavas abu krastu savienošanā: privāti tilti, pārceļotuves. Biznesa nišas ir brīvas, bet attīstību kavē mazā pirktspēja, uzņēmību ierobežo trūkuma uzspiestais pieradums netērēt naudu/neinvestēt novadā un sezonālitate

tūrismā. Šajos novados arī reflektēja, ka ienācējam būtu daudz grūtāk uzsākt biznesu, nekā vietējiem. Jaunieši investētu esošajos un jaunos nekustamajos īpašumos apdzīvotajās vietās ar satiksmes un interneta infrastruktūru un uzturētu tos, lai vēlāk izīrējot gūtu peļņu.

Respondentu priekšstats par pelnošākajām industrijām ir dažāds: kravas termināli, lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumi, A klases biroju īre, daudzdzīvokļu māju projektu attīstība, riska kapitāla pārvaldība, mākslas industrija, strādājot attālināti IT jomā, jaunuzņēmumos ar valsts atbalstu, auditu biznesā, attīstot naktsmītnes tūristiem, viesu namu un sporta ekipējuma īri.

Uzņēmējdarbības potenciāla vājie punkti ir resursu trūkums, kredītu nepieejamība idejām, nesamērīgs nodokļu slogs uzņēmējiem, īpaši jaunajiem uzņēmējiem, nodokļu avansi, kas atņem peļņu, kuru citādi ieguldītu attīstībā, rezultātā - dārgs galaprodukts. Rīgas aglomerācija vājina novadus, kuri atrodas tai tuvumā, atņemot ekonomiski aktīvos cilvēkus, bet atstājot visas rūpes par dzīvošanai, bērniem un senioriem nepieciešamo infrastruktūru uz pašvaldības pleciem - to budžeta izlīdzināšana nekompensē, jo neatbilstoša reālajām izmaksām un nespēj sekot līdzi iedzīvotāju pieaugumam. Traucē mazs noieta tirgus un investīciju nepieejamība jaunu noieta tirgu sasniegšanai. Visās fokusa grupās uzsver, ka traucē nepietiekoša infrastruktūra uzņēmējdarbībai, bet investīcijas, kas vajadzīgas infrastruktūras izveidei, nav uzņēmējiem pa kabatai sadārdzinātā pakalpojuma dēļ: Latvenergo, Sadales tīklu, Latvijas gāzes, ceļu infrastruktūru izmaksas ir nerealizējamas un tās lielā izmaksu īpatsvara dēļ nav iespējams iekļaut projektu izmaksās. Pašvaldību pārstāvji atzina, ka tur, kur pašvaldībai izdodas izveidot infrastruktūru, uzņēmēji pielāgojas un sāk strādāt (Jaunjelgavas piestātne, pārceltuve, Ogres industriālie puduri).

Vairāk, nekā sešās fokusa grupās respondenti tieši vai netieši izteicās, ka ES fondu naudu traucē piesaistīt tas, ka valsts atbalsta konkursi nav pieskaņoti lauksaimnieka darba ritmam, neņemot vērā sezonālo aizņemtību.

Respondenti uzskata, ka uzņēmējdarbībā iecerēto apdraud valsts iestāžu, tostarp VID pārmērīgs un nekompetents regulējums, arī ierēdniecība, kas traucē idejām attīstīties. Sabiedrībai novecojoties aizvien mazāk kļūst uzņēmīgu cilvēku, kas gatavi attīstīt savu ideju un cīnoties par to, mainīt iestāžu attieksmi.

Tā kā laukos ir aizvien vājāka ceļu un satiksmes infrastruktūra (loģistika), nav skolu, pasta pakalpojumu (produkta sūtīšana un saņemšana), ambulanču, aptieku, tad attālinātā darba no mājām, vai mājražotāju, kuri ES fondu iespaidā ir sākuši biznesu, iespējas būtiski ir apdraudētas.

Daugavas hidroloģiskais režīms (HES ūdens režīma maiņa, mazie HES, sezonālie pali Vidusdaugavā, Augšdaugavas aizaugšana) un tā ietekme uz tūrisma biznesu un pārvaldījumiem pāri Daugavai satrauc uzņēmēju, kas nodarbojas ar industriālo zveju Doles salā, tūrisma uzņēmējus un pārvaldījumu pakalpojumu organizētājus. Trīs fokusa grupās kā draudu minēja Eiropas Savienības fondu samazināšanos un tā ietekmi uz kopējo ekonomisko aktivitāti visās nozarēs.

Daugaviešu tradicionālo nodarbi: zvejniecību, apdraud tas, ka piejūras pašvaldībām novirza zivsaimniecību fondu laivas tiesu, arī akvakultūras audzēšanai, ko pēdējās nemaz nevar paņemt, jo piejūrā akvakultūru nevar audzēt. Tā kā nav valsts atbalsta zvejniecībai Daugavā, dzimtas, kas mantojušas zvejniecības tradīciju paaudzēs, aizmirst savas prasmes, jo motivācija un zināšanas nākošajām paaudzēm ir jānodod ikdienas darbā, līdzīgi, kā citām tradicionālajām amatu prasmēm.

Reģionālā reforma satrauc visus respondentus, bet piecās fokusa grupās to iezīmēja kā draudus arī uzņēmējdarbībai.

Klimata krīzi kā draudu tieši identificēja trīs fokusgrupu dalībnieki Daugavas augštecē un Sēlijā, reflektējot par 2017. gada lietavu plūdiem un nacionālo dienestu/pašvaldību iespējām palīdzēt. Vienā fokusa grupā uzsvēra, ka par klimatu satraucamies pārāk daudz, bet sešās fokusa grupās liegumus un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas uzskatīja par uzņēmējdarbību ierobežojošiem faktoriem, pat draudiem.

Kā viens no draudiem minēta nespēja vienoties kopīgu interešu pārstāvībai, kura nāktu daugaviešiem par labu.

Satura citāti

Daugavpils

"Vajag apvedceļam tiltu Tabores-Ruģeļu mikrorajonā. Atdzīvinātu Daugavas otru krastu. Atslogotu tranzītu novada centrā."

"Laukos zero infrastruktūra ģimenēm, nav pat iespējas bērnus skolot, par ārstiem un pastu pat nerunājot. Pasta pakalpojumi, bankomāti un aptiekas jau šodien nav pieejami. Cilvēku paliek pavisam maz. Īpaši kvalificēto speciālistu un jauniešu, kuriem varētu ko iemācīt."

Krāslava

"Nevar būt sociālajos jautājumos ekonomiskais izdevīgums kā kritērijs, īpaši lauku reģionos. Vajag lielāku valsts finansējumu lauku teritoriju attīstībai. Kopienas nav izdzīvot spējīgas. Maz brīvas naudas attīstībai, nav uzkrājumu, tas ilgtermiņā ir ietekmējis, ka nav zināšanu un prasmju jaunām idejām."

Doles sala, Salaspils

"Daugavā nēģi vēl aizvien ir. Dzimtas, kas glabā zvejniecības tradīciju, ir. Zveja ir domāta tiem, kas ģimenē to apgūst. Neviens no malas tik smagu darbu nav motivēts darīt, nedz arī apgūt."

Dignāja, Sēlija

"Nekas nepaliek novadā. Nekas no tā, kas (Sēlijā) notiek, neatstāj novadā naudu. Lauksaimniecības produkciju, redzi, pienu savāc uz pārstrādi lietuvieši un tad tirgo mums Maksimās pa lēto. Lietuvas pierobežā ir labi ceļi. Lietuviešu gala produkts ir lētāks, nekā uz vietas sarāžotais, iespējams, blēdas ar PVN. No Valsts mežu aktivitātēm Sēlija neko neiegūst, izņemot sačakarētos grants ceļus, kas netur slodzi."

Jaunjelgava

"Trūkst sadarbības pieraduma, sīka konkurence pāraug par nevēlēšanos sastrādāties."

Salas pagasts

"Laukos ir mazāk naudas, tāpēc jātirgo gudrāk."

Ogre

"Pagasti ir veidoti kolhozu laikos, plānojot, ka tur dzīvos un strādās ļoti daudz cilvēku. Iespējams, ka šobrīd pagastos ir optimāls iedzīvotāju skaits; infrastruktūra ir laba, pasts un medicīna ir pieejami, saglabātas skolas. Viss ir pietiekoši tuvu Rīgai, lai ļaudis tur varētu dzīvot un būvēt biznesus."

"Pašvaldībai interesē, lai tie, kas rada Ogrē, maksā nodokļus. Vidējā privātuzņēmumā strādā no 3 līdz 5 cilvēki, varētu gribēt lielāku skaitu."

Ķegums

"Veidot izglītības centru, kur bērns pavada visu dienu, līdz vecāki ar auto atbrauc pakal. NVO atbalsta centru pašvaldībā."

Ikšķile

"Biznesa nišas ir brīvas. Cilvēki fiksēti uz nekonkurēšanu, bet konkurence ir laba lieta."

Konese

"Ja notiek sabiedriskā apspriešana, tad, visticamāk, riepu pārstrādes uzņēmumu noraidīs, bet visu citu var apspriest. Cilvēki baidās, jo nezina. Ja paskaidro, tad saprot un pieņem. Saprot, ka bez industrijām nav lielu ienākumu pašvaldības budžetā."

"Ja cilvēks grib nopelnīt ar zvejošanu un kūpinājumiem, tas nav izdarāms, ja visi papīri jāizdzen caur VID un PVD, kā lielam restorānam."

Līvāni

"Ekonomiskā aktivitāte pieaug, bet samazinās iedzīvotāju skaits un maksātspēja."

"Jaunieši aizbrauc. Neiesakņojas, Vecīši nomirst, bet vietas, mantojums, kultūras darbība tiek pamesti un vienas paaudzes laikā aiziet bojā. Tas jau notiek un daudz kas ir neatgriezeniski zaudēts. Daudzi izvēlas nestrādāt un saņemt pabalstus."

Ikšķile

"Ja būtu nauda, biznesu būvētu pats. Nekad nepārdotu savas ģimenes zemes īpašumus. Pirktu uzņēmumus, izveidotu kādu jaunuzņēmumu, lai piesaistītu valsts atbalstu un marketingam: viņiem labas apmācības inkubatoros."

Krape

"Projekts "Daugavas ceļš" varētu reklamēt kultūrvēsturiskos tūrisma un amatniecības klāsterus to endēmiskajā vidē."

"Labi ceļi arī mēdz radīt problēmas kopienām, jo no tiem ir grūti nogriezties."

Statistikas aptaujas rezultāti

Vaicājām, kādi sākuma līmeņa, mazāk kvalificēti vai nekvalificēti darbi ir pieejami novadā. Darbs zemnieku saimniecībā, veikalā, vai kokapstrādē bija biežākās atbildes.

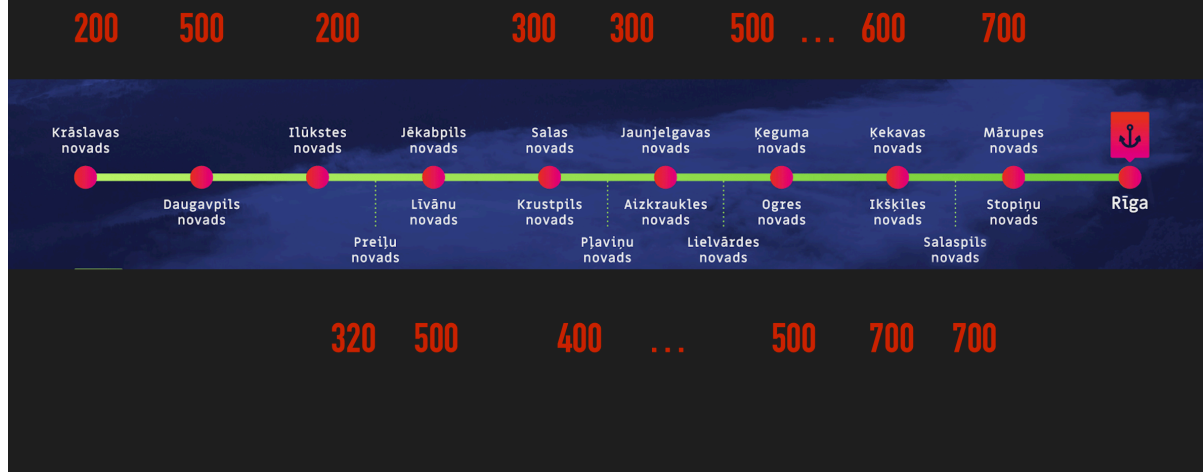
Respondentu atbildes izkārtotas pēc fokusgrupu novietojuma gar Daugavas krastiem 1.tabulā šī pētījuma pielikumā.

Daugavpilī un tuvāk Rīgai kā darba devējs mazāk kvalificētam darba spēkam izteikti dominē pakalpojumu sektors, īpaši tirdzniecība. Savukārt Daugavas kreisajā krastā dominē dabas resursu pārstrādes uzņēmumi, ražošana un palīgdarbs zemnieku saimniecībās.

Vaicājām, ar kādu vidējo algu šāds vienkārša darba ņēmējs varētu rēķināties novadā?

Viszīmīgākās ekspektācijas bija respondentiem Krāslavā un Sēlijā, kuri teica, ka 200 EUR pēc nodokļiem uz rokas būtu visreālākā summa. Tuvāk Rīgas aglomerācijai respondentu ekspektācijas auga līdz pat 700 EUR Ķekavā un Salaspilī. Daudzi respondenti uzskatīja, ka minimālā alga ir labākais, ar ko var rēķināties nekvalificēta darba strādnieks, neraugoties uz darba slodzi. Interesanti, ka četrās fokusa grupās kā mazkvalificētu un zemu atalgotu nosauca darbu pašvaldības iestādēs. Sociālās garantijas kā svarīgu atalgojuma faktoru neminēja neviens respondents.

AR KĀDU VIDĒJO ALGU VIENKĀRŠA DARBA ŅĒMĒJS VARĒTU RĒĶINĀTIES?

Vēlējāmie uzzināt, kāds ir respondentu priekšstats par kredītiem, kādus ņem mājsaimniecībās. Respondenti neatkarīgi no ģeogrāfiskās piesaistes uzskata, ka visvieglāk ir dabūt kredītu automašīnai, patēriņa kredītu un īstermiņa kredītu. Ne zemes iegādei, ne biznesa attīstībai lauku teritorijās kredītus vairs nevar saņemt, ja vien uzņēmējs nav lauksaimnieks ar lielas ķīlas potenciālu vai garantētiem platību maksājumiem. Divās fokusa grupās uzsvēra, ka daudzi novadnieki ir īstermiņa kredītu jūgā ar arestētiem banku kontiem, kas nedod iespēju legāli saņemt algu. Tuvāk Rīgai respondenti uzsvēra, ka gandrīz visiem, ko viņi pazīst, īpašumi ir apgrūtināti ar hipotēku.

Vēlējāmie noskaidrot respondentu priekšstatu par to, kāda veida nodokļu maksāšanas veidu un nodarbinātības veidu novadnieki visbiežāk, viņuprāt, izvēlas. Interesanti, ka fokusa grupās, kuras notika urbānajās teritorijās, visbiežāk minēja algotus darbiniekus, pašnodarbinātos, saimnieciskās darbības veicējus, pensiju un pabalstu saņēmējus, bet lauku teritorijās - SIA, vai nekonkretizējot: "visiem ir savas firmas".

Tā kā šajā pētījumā būtiski bija ieskicēt NVO lomu lauku teritorijās, lai varētu izdarīt kādus pieņēmumus nākotnes pētījumiem par LEADER investīciju ilgtermiņa ietekmi, vaicājām respondentiem par to, kādas biedrības un nodibinājumi ir novadā, kā arī lūdzām pateikt, cik biedrībās katrs klātesošais darbojas.

Galvenokārt šādi formulējumi tika izmantoti, lai raksturotu NVO profilu: kopējam labumam, iegūt finansējumu idejām, interesēm, aktīvi domubiedri, pieredze.

- Sportam, bērniem un jauniešiem, tūrismam, hobijiem.
- Kultūra, tūrisms.
- Sports, aktīvā atpūta, ūdeņi un darbības tajos.
- Lai izdarītu lietas, sanākt ar savām interesēm, viegli savākt domubiedrus.
- Lai papildus finansējums lietām un kopīgiem mērķiem.
- Lai dabūtu atbalstu no LEADER, pašvaldības līdzfinansējumu.
- Dabūt finansējumu un turpināt darboties. Sociālajai uzņēmējdarbībai.

- Pašvaldības funkciju deleģēšana kopējam labumam. Līdzīgi domājošo interešu grupas.
- Novada patrioti. Aktīvi cilvēki darbojas kopējam labumam.
- Trešā daļa cilvēku aktīvi visādās biedrībās, LEADER dēļ, idejas dēļ un sporta dēļ.
- Radošās apvienības.
- Dabūt finansējumu savām interesēm, līdzfinansējumu.
- Lai paņemtu projektu naudiņas, apvienotos kopīgiem mērķiem, kopā vieglāks papīru darbs.
- Pieredze un apmaiņas labi ieraksti CV, valoda, kultūra, Youth Pass.
- Domubiedri, zināšanas, prasmes, projekti.

Respondenti vidēji darbojas katrs vienā biedrībā, tikai 20 respondenti no 216 nedarbojas nevienā biedrībā vai nodibinājumā.

Pāru sadarbības bloka analīze

Pētījumu uzsākot izvirzījām virkni pieņēmumu:

- **Daugavas abu krastu pašvaldības varētu sadarboties ikdienas jautājumu risināšanā;**
- **Daugavieši, kuri dzīvo pretējos krastos, varētu pazīt viens otru, iespējams, ikdienā sadarboties;**
- **kopienas atceras vēsturiskās sadarbības tradīcijas Daugavas abos krastos un, iespējams, turpina tās.**

Mēs vēlējamies noskaidrot, cik lielā mērā Daugava šodien ir robežšķirtne gan cilvēku prātos, gan reālajā dzīvē, kā arī to, vai daugavieši ikdienā izmanto savu upi, un kā tieši viņi dzīvo Daugavas krastos. Neviens no augstāk minētajiem pieņēmumiem neapstiprinājās, fokusa grupās nebija iespējams identificēt ilgspējīgas abu krastu sadarbības formas.

Šo sarunas daļu iesākot, izvaicājām respondentus par to, ko viņi uzskata par savu vistuvāko kaimiņu, vaicājot - kas ir jūsu dzīvesvietai vistuvākie kaimiņi, kurus satiekot kādā lielveikalā, jūs noliekat zemē iepirkumus un kārtīgi izrunājieties? Kuriem var paprasīt sāli, cukuru, vai sērkokciņus? Lūdzām arī skatīt plašāk, un vaicājām - kas ir jūsu novadnieki?

Atbildes bija sekojošas:

1. Ķekavas fokusa grupa: Salaspils, Doles sala, visa Sausā Daugava, Loriņu pļavas rajons, Valdlauči, Vimbukrogs; plašāk - Merķelis, citas ievērojamas personības;
2. Doles salas fokusa grupa: Doles sala, Salaspils pilsēta, projektu kolēģi, interešu grupu draugi;
3. Salaspils fokusa grupa: urbānā pilsētas daļa;
4. Daugavpils fokusa grupa: Naujene, Krauja, Naujenes pagasts;
5. Krāslavas fokusa grupa: visi krāslavieši, vecā Krāslavas rajona robežas, Ūdrīšu pagasts, Adamova, Rakuti; novadnieki - Latgale kā tāda, Aglona, Dagda, Daugavpils novads;
6. Dignājas fokusa grupa Sēlijā - salinieki, katram savi tuvākie kaimiņi; plašāk - Sēlija, savējie ir sēji;
7. Krustpils fokusa grupa "Daugmalēs": Vīpe, savējie ļaudis: pašdarbnieki, kolēģi, domubiedri, labākie klienti;
8. Salas pagasta fokusa grupa "Jaunsīmaņos": no Zasas līdz Dignājai, Sēlijas Aknīste, Kaldabruņa, Zasas Pudurīši, Ilūkste un radiņi visā Latvijā, kur nu kurais;

9. Lievārdes fokusa grupa: sadarbības partneri Rīgā, kaimiņi pa vecuma grupām, jauno māmiņu pastaigu pulks, Ķeguma ļaudis, Rembate, Ikšķile, kolēģi un hobija biedri, Lēdmane un Jumprava. Ogre- nebūs vis; plašāk - Skrīveri, Laubere vēl, bet aiz Kaibalas beidzas novadnieki, Madliena noteikti nebūs;
10. Ikšķiles fokusa grupas: urbānā Ikšķiles daļa, Tīnūži; plašāk - Ogre, Lielvārde Ķegums būs novadnieki, Tome, Birzgale, Skrīveri, Baldone, Jaunjelgava, jauniešiem Ogre nē, bet Birzgale būs, jo projekti kopā; sporta komandas biedri, NVO biedri, sauc vārdus - slavenie novadnieki;
11. Kokneses fokusa grupa: Vecbebri, Bebri, visi skrīverieši, visi aizkrauklieši; Pļaviņas, Aizkraukle - nē;
12. Līvānu fokusa grupa: viss bijušais Līvānu rajons, Jēkabpils, Preiļi;
13. Krapes muižas fokusa grupa: Krapes muižas ļaudis, Krape pati vairs nē; plašāk - gan tuvāk Daugavai - tie ir daugavieši. Daugava šķir, jo tai nevar tikt pāri. Bet ar Daugavu mums visiem ir saikne: darībā, kaut kur rados, dzimtām precoties.
14. Katlakalna fokusa grupa: Dole, Salaspils, visi radiņi līdz pat Sēlijai pa kreiso krastu, kreisais krasts mūsējais. Ķekava un Baloži nebūs vis. Katlakalna kopiena ir cieša.

Novērojām, ka daudzi respondenti neatkarīgi no viņu vecuma vai dzimuma identificēja sevi nevis ar ģeogrāfisko piederību vietai, bet gan ar interešu kopām, savu sociālo vai profesionālo tīklu. To visdrīzāk var saistīt nevis ar ģeogrāfisko attālumu no reģionālā vai ietekmes centra, bet gan ar fokusa grupas dalībnieku sociālo aktivitāti un līdzdalības intensitāti. Piecās fokusa grupās no 23 šī tendence bija īpaši izteikta, tātad to izteica vairums grupas dalībnieku, vai arī dalībnieka izteikumam enerģiski piekrita vairums grupas dalībnieku.

Pārējās fokusa grupās dalībnieki padziļināti apsprieda kaimiņu un novadnieku jautājumu, bija saprotams, ka šī tēma ir nozīmīga, tas ir svarīgs respondentu identitātes balsts. Augšdaugavā un Vidusdaugavā respondenti piebilda, ka ienācējiem neiet viegli viņu novados, ka, piemēram, daudzi dzīvo tur divdesmit gadus un nav vēl kļuvuši par "savējiem".

Kad "māju teritorija" katrā fokusa grupā bija iemarķēta, aicinājām dalībniekus dalīties pieredzē par sadarbību ar pretējo krastu.

Vairums respondentu, 13 fokusa grupu dalībnieki nevarēja nosaukt nevienu sadarbības piemēru ar pretējo krastu. Daudziem šķita, ka jautājums ir nevietā un nav saprotams, ko vajadzētu atbildēt. Atbildot, respondentu attieksme bija humorpilna, tomēr noliedzoša un sava krasta teritoriju emocionāli norobežojoša:

"Nav transporta pāri, ikdienā nenotiek ..." (sadarbība).

"Braucam tur sēņot un pēc eglītēm."

"Otrā pusē cita planēta, vajadzētu vairāk sastrādāties. Šobrīd sadarbības nav."

"Nekā tur nav, vienreiz biju ar supu. Nē, nav. Bet, hei, Olaine skaitās?"

Pārējo 9 fokusa grupu atbildes bija sekojošas:

- Sadarbība notiek -vienā fokusa grupā. Krustpils "Daugmalēs", respondenti uzsvēra labu sadarbību pāri upei ar Sēlijas partneriem, kopīgas jauniešu nometnes un kopīgus ūdenstūrisma pasākumus.
- Sadarbība notiek, bet starp interešu kopām, kas nav saistītas ar Daugavu. Trīs fokusa grupas: sadarbojamies NVO starpā: Latviešu biedrības skolotāju grupā, tradicionālo mūzikas instrumentu spēlmaņu procesā; jauniešu NVO kopprojekti;
- Sadarbība notiek tūrisma profesionāļu starpā, tiek organizēta starp novadiem abos krastos, bet nav tieši saistīta ar Daugavu kā galamērķi. Katrā no piecām fokusa grupām, kurās bija klāt TIC pārstāvji, viņi identificēja plānošanas procesā esošus

sadarbības projektus ar TIC speciālistiem otrā krastā: tūrisma maršrutu izstrādāšana, kopīga mājražotāju piedāvājuma izpēte, Pierīgas tūrisma maršrutu izveide. Trīs pašvaldību pārstāvji, kurās darbojas pārceltuves, identificēja tās kā abu krastu sadarbības piemērus: Jaunjelgavā, Līvānos un Dunavā, Sēlijā;

- Krāslavas fokusa grupa jokoja, ka pierobežā nekādu deklarējamu sadarbību ar baltkrieviem otrā krastā viņiem nav.

Statistikas aptaujas rezultāti

Statistikas sadaļā vēlējāmie noskaidrot mobilitāti starp Daugavas abiem krastiem, uzdodot jautājumu - kad pēdējo reizi bijāt otrā pusē Daugavai un ko tur darījāt?

Kā jau bijām prognozējuši, tajās vietās, kur ir tilti vai tuvumā HES aizsprosti pāri Daugavai, kā, piemēram, Ķekavā, Salaspilī, Dolē, Ikšķilē, Ķegumā, Aizkrauklē, Līvānos, respondenti bieži pārvietojas no viena krasta uz otru.

Tajās vietās, kur Daugavas šķērsošanas iespējas ar auto nav, kā Ogrē, vai ir tikai pārceltuves, kā Sēlijā, respondenti ir spiesti rūpīgi plānot došanos uz otru krastu un tas notiek vidēji divas reizes mēnesī. Īpaši Sēlijas ļaudīm šī situācija nav labvēlīga, jo Jēkabpilī atrodas viņu administratīvais centrs. Interesanta situācija ir Daugavpils novadā, kur respondenti izteicās par sava novada kreiso krastu kā par jaunatklājumu un reflektēja, ka uz turieni nedodas visai bieži. Iespējams, divu fokusa grupu respondenti nejauši bija sanākuši sastāvā, kas vairumā pārstāvēja Daugavas labajā krastā dzīvojošos.

Respondenti Daugavas otrā krastā parasti nokļūst ar auto. Pat tie, kuriem ir laiva, izvēlas auto, jo nav drošu laivu piestātņu un, ja tās ir, tad nav savienotas ar ceļiem, transporta infrastruktūru. Pa HES aizsprostiem respondenti pārvietojas arī ar divriteņiem.

11 fokusa grupās respondenti (kopā 30 cilvēki) reflektēja, ka viņu radnieki dzīvo pretējā Daugavas pusē. No tiem pieci respondenti ar lepnumu reflektēja, ka pārstāv daugaviešu dzimtas, kas ir senākas, nekā četras paaudzes.

16 dalībniekiem pieder īpašumi abos Daugavas krastos, no tiem divi izmanto īpašumus abos krastos vienota ūdenstūrisma pakalpojuma sniegšanai.

Kā pēdējo šajā statistikas sadaļā uzdevām jautājumu par to, vai respondenti zina, kā viņu novada pašvaldības plāno attīstīt Daugavas krastus novadā?

Četrās fokusa grupās no 15, kurās saņēmām atbildes uz šo jautājumu, respondenti nezināja neko par pašvaldības plāniem, bet vienā no tām respondentiem bija pamatotas idejas par to, kādus uzlabojumus vajadzētu veikt.

11 fokusa grupās respondenti zināja par pašvaldības plāniem.

8 fokusa grupās atbildi uz šo jautājumu nesaņēmām.

Mikrointerlokutora aptaujas rezultāti

Aptaujā tika fiksētas 178 respondentu atbildes šādā secībā:

- **Pirmais pieņēmums:**

! Daugava ir dziļi sakņota sabiedrības uztverē kā Latvijas valstiskuma un vienotības simbols. Pirmais jautājums.

Vai jūsuprāt Daugava ir Latvijas teritoriālajai vienotībai svarīgs ģeopolitiskais vektors?

P - pilnībā piekrīt - 164

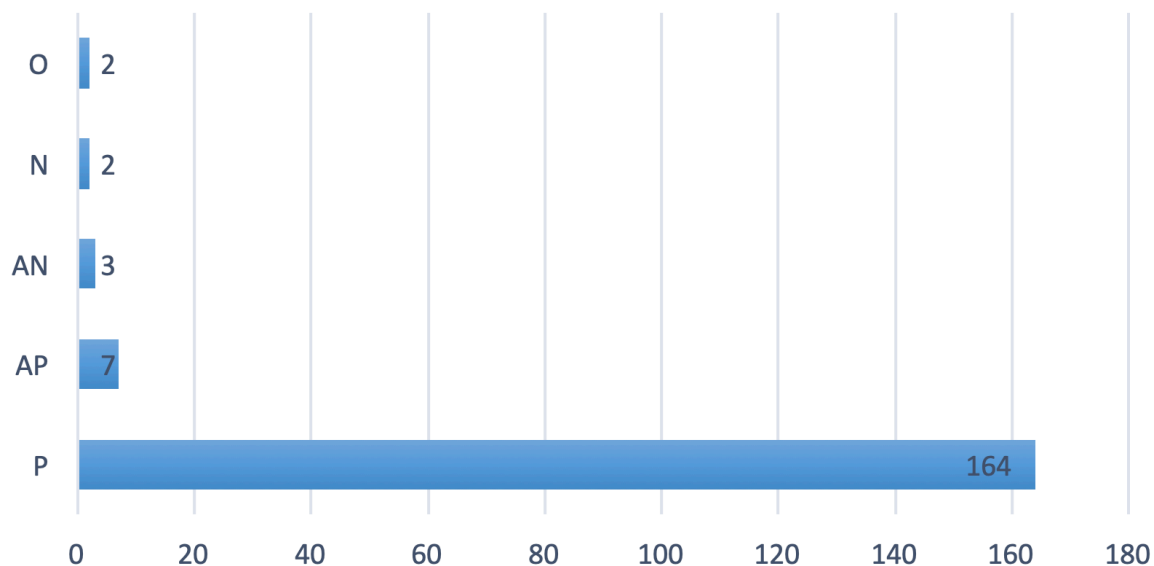
AP - argumentēti piekrīt - 7

AN - argumentēti nepiekrīt - 3

N - nepavisam nepiekrīt - 2

O - nav viedokļa vai norobežojas - 2

Vai Latvijai svarīga?

Respondenti atbildēja ar lepnumu un pārliecību. Tie, kas izvēlējās argumentēti nepiekrīt vai nepiekrīt, to darīja brīvi, netaisnojoties un neierobežojot savu viedokli.

Šajā polarizējošajā jautājumā respondentiem bija viegli izveidot savu pozīciju un viņi bija gatavi to pārstāvēt.

- **Otrais pieņēmums:**

! Daugaviešu novadi ir pārliecināti par savu nozīmīgumu un ietekmi Latvijā šobrīd un nākotnē.

Otrais jautājums.

Vai jūsuprāt Daugavas baseina novadiem ir izšķiroša loma Latvijas nākotnes ekonomikā?

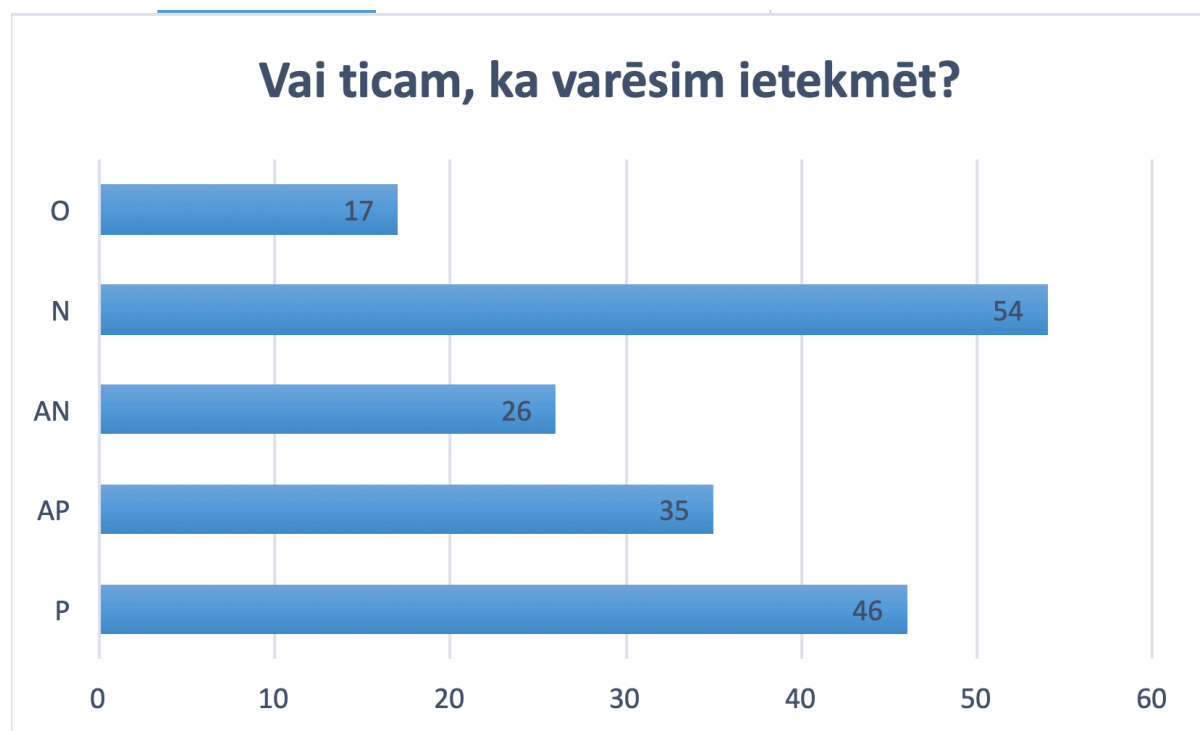
P - pilnībā piekrīt - 46

AP - argumentēti piekrīt - 35

AN -argumentēti nepiekrīt - 26

N - nepavisam nepiekrīt - 54

O - nav viedokļa vai norobežojas - 17

Respondenti atbildēja lēnāk, emocionālāk, ir lielāks norobežojušos skaits. Tie, kuri izvēlējās argumentēti nepiekrīt vai nepiekrīt, neizrādīja lepnumu par savu viedokli. Līdzīgi šaubījās tie, kuri piekrita apgalvojumam.

Bija maz respondentu, kuri tikpat droši un nešaubīgi, kā pirmajā jautājumā atbildēja ar "jā!".

Īpaši pēc kopējā iepriekšējās diskusijas konteksta, kuras gaitā respondenti padziļināti izskatīja un revidēja savus priekšstatus par ekonomisko potenciālu un savu līdzdalību tajā, par savu dzīves līmeni un to, ko viņi nākotnē sagaida kā sevis cienīgu, vērtīgu, šis jautājums jūtami sašķobīja viņu spriedumu komforta zonu.

Atbilžu svāri ir līdzsvarā, ar negatīvu tendenci: 81 apstiprinoša (ar nelielu pārliecināto īpatsvaru) pret 80 noliedzošām (ar lielu pārliecināti noliedzošo pārsvaru) atbildēm.

Samērā neliels 9% neizlēmušo vai norobežojušos skaits, mūsaprāt, liecina, ka šīs respondentu atbildes ir pārdomātas un reprezentē viņu personīgu iesaisti un izpratni par izaicinājumiem, kas raksturīgi fokusa grupu diskusijās apskatītajām kopienām lauku teritorijās un Daugavas baseina ekonomisko potenciālu.

- **Trešais pieņēmums:**

! Daugava tiek vispārēji uztverta kā īsta, dzīva, droša, patīkama un izmantojama, ne tikai kā simbols vai vērtību kategorija.

Trešais jautājums

Vai pie iespējas nobrauksiet pa visu Daugavu no Koškovciem līdz Mangaļsalas bākai, atkārtojot DaugavaAbasMalas ekspedīcijas ceļu?

P - pilnībā piekrīt - 107

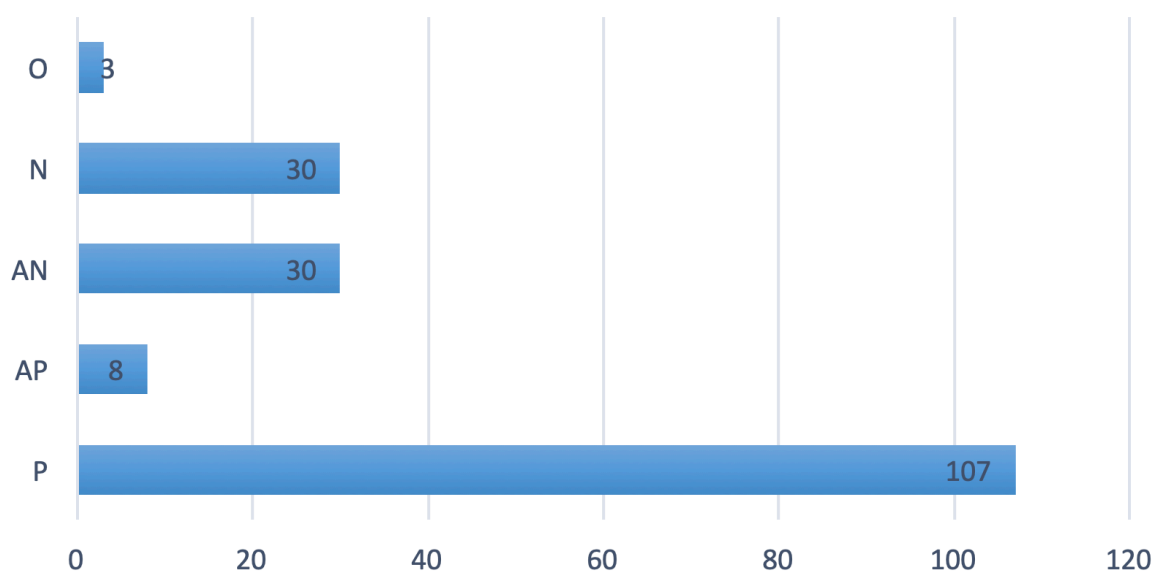
AP - argumentēti piekrīt - 8

AN - argumentēti nepiekrīt - 30

N - nepavisam nepiekrīt - 30

O - nav viedokļa vai norobežojas - 3

Vai riskēsim un uzticēsimies?

Pēdējais jautājums tika uzstādīts ar mērķi noslēgt respondentu refleksijas procesu, pārvirzot tos no stratēģiskiem un valstiska mēroga jautājumiem uz komforta zonu atjaunojošu, iekļaujošu, izklaidējošu un negatīvas asociācijas neraisošu tēmu.

Mēs vēlējamies arī uzzināt, vai respondenti ir saklausījuši stāstu par "Daugavabasmalas" ekspedīciju 2018. gada vasarā, vai līdzdarbotos un atbalstītu Daugavas ūdenstūrisma ceļa izveidošanu, ja tāda iespēja tiktu radīta?

Uz šo jautājumu saņēmām svērti pozitīvu atbildi, kaut arī gandrīz trešā daļā respondentu nepiekrita, vai argumentēti nepiekrita pieņēmumam. Tas atbilst kopējai fokusa grupu atbilžu dinamikai, analizējot Daugavas dimensiju.

DELFI aptaujas tēmu analīze

Anketas iesniegtas un apkopotas par 13 fokusa grupām. Piecās fokusa grupās dalībnieki izvēlējās nepildīt anketas un turpināt diskusiju, bet 5 fokusa grupās nebija piemērotu apstākļu anketu rakstveida aizpildīšanai. Katras fokusa grupas katra dalībnieka anketas atbildes ir apkopotas pa tēmām četrās zemāk izklāstītajās sadaļās un raksturotas ar spilgtākajiem citātiem no anketām.

Man nozīmīga sadarbība starp Daugavas krastiem ir...

Kopīgas novadu aktivitātes - 8 grupās no 13

Kultūras pasākumi - 5 grupās

Vēstures izpēte un mantojuma saglabāšana - 10 fokusa grupā

Transports, t.sk. ūdenstransports pa Daugavu, pārceltuves, mobilitāte - 8 grupās

Tūrisms - 8 grupās

Zivju resursu apsaimniekošana - 3 grupās

Miniet piemēru?

Pasākumi: Daugavas dienas, Lielais Plostis, kopīgi velomaršuti, kopīga abu malu līgošana uz salām, folkloras festivāli pilskalnās, gardēžu festivāli gar Daugavu, visā Daugavas garumā labiekārtotas atpūtas vietas, ugunskuri gar Daugavu Baltu vienības dienā, kemperu un agrotūrisma karte, daugaviešu kultūrtūrisma - amatnieku, mākslinieku un rakstnieku dzīvesvietu karte, Daugavas ceļš ar kartētām vēsturiskajām kopienām un tūrisma piedāvājumu tajos, ikgadējs kopīgs daugaviešu pasākums, "tarzāns" pāri Pļaviņu HES, romantisko saliņu maršuts.

Transports: pasažieru kuģītis, katra HES ūdenskrātuves augšpusē - pārceltuvi, tilts uz Sēliju Līvānos, pārceltuve no Kokneses uz Seci, Skrīveriem un Jaunjelgavu, Doles salas tilts, laivu (buru, motora, atpūtas) satiksmes iespējamība un infrastruktūra, ainavu tilts Krāslavā.

Tūrisms: Kopīgas aktivitātes, tūrisma maršuti, kas piesaista tūristus un veicina pašvaldību un uzņēmēju sadarbību, kopīgi velomaršuti, Lielais Plostis. Vienā pusē paēdu, otrā pārlaižu nakti, trešais pārved, bet kopā tas ir vienots pakalpojums. Ūdenstūrisma maršruti, gastronomiskā tūre, kultūrvēstures tūre, utml. Izveidot labu karti kemperiem ar agrotūrisma iespējām. Izvietot mājas lapu Lauku Ceļotājā.

Zivju resursu apsaimniekošana: Sadarbības Daugavas garumā, jo nodarbojos ar rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos. Lai Daugava būtu bagāta ar zivīm. Licencētā makšķerēšana; papildus ienākumi nozvejas uzraudzībai; sabiedriskie zivju inspektori; izpētes par zivju populācijas izmaiņām un ko nepieciešams papildus ielaist. Atjaunot zivju ceļus no Rīgas līdz Baltkrievijas robežām.

Mērķis?

Tūrisma attīstība Daugavas baseinā - 12 grupās no 13

Kopīga ekonomiskā potenciāla attīstība - 11 grupās

Daugaviešu saliedētība, interešu pārstāvība, Daugava kā apvienojošs faktors - 9 grupās.

Daugavas upes ūdensresursa izmantošana - 7 grupās

Izklaide, atpūta, ūdenssports - 7 grupās

Kultūras procesi - 6 grupās

Tūrisma attīstība Daugavas baseinā: Iepazīstināt iedzīvotājus, viesus, tūristus ar rūpnieciskās zvejas noteikumiem, izglītēt par zivju resursu izmantošanu un atražošanu. Izplatīt info visos novados, veicināt sākumā savstarpējo tūrisma, pēc tam jau attīstīsies viss

pārējais. Lai tūristi skaidri zina, kur kas atrodas. Sadarbība, kur griežoties pie viena, varu uzzināt par vēl citiem pie tā paša, nemeklējot katru atsevišķi.

Kopīga ekonomiskā potenciāla attīstība: Kustība, kas nodrošina gan citu teritoriju iepazīšanu, gan savstarpējo komunikāciju, gan saimniecisko darbību. Uzlabot infrastruktūru, sadarbību, tūrismu, iespējas atpūsties, izklaidēties, utml. Uz kultūrvēsturiskās bāzes atjaunot un pilnveidot ūdens transportu Daugavas baseinā. Lai abu krastu attīstība notiktu salāgoti un vienmērīgi. Lai Sēlijā izveidojas stipri centri - pilsētas. Sabalansēta un ilgtspējīga Daugavas baseina attīstība. Tuvināt abu krastu iedzīvotājus, sadarboties, īpaši teritorijās, kas savā starpā savienotas ar tiltiem un pārceltuvēm. Lai ir kopīgs labums. Daugavas abu krastu attīstība, infrastruktūras izbūve. Līdzsvarot valsts attīstību abos krastos, bet aktuālāka ir tā atšķirība, kas ir Daugavas augštecē un lejtecē. Ražot, lai būtu darba vietas. Veicināt sadarbību starp tūrisma uzņēmējiem, mājražotāju produktu realizācijai.

Daugaviešu saliedētība, interešu pārstāvība, Daugava kā apvienojošs faktors: Veidot sadarbības platformu, zināšanu pārnesi, rīcības koordinēšanai iesaistot arī jauniešus, atbalstot vienam otru uzņēmējdarbības jomās. Zināšanas, jaunas prasmes. Vēsturiskās kolektīvās un individuālās apziņas un izpratnes stiprināšana/veidošana. Patriotisma - lokālā, valstiskā stiprināšana. Abpusēja sadarbība ekonomiskas izaugsmes un teritorijas attīstības vārdā. Sadarbība, kur griežoties pie viena, varu uzzināt par vēl citiem pie tā paša, nemeklējot katru atsevišķi. Abos krastos iespējām jābūt vienādām. Nevis dalīt novadu robežās, bet novadiem veidot Daugavu kā vienotu projektu. Daugavas uztvere kā vienots projekts. Abpusēja sadarbība ekonomiskas izaugsmes un teritorijas attīstības vārdā. Popularizēt abus krastus, nedalīt tos. Saprast, ka tieši mēs katrs dzīvojam pie Daugavas - un tikai. Lai notiktu sadarbība. Izplatīt informāciju un motivāciju par Daugavas uzlabošanu, jaunu vietu rašanās. Daugavas ielejas iedzīvotāju interešu realizēšana, "Daugavas idejas" attīstība un veidošana.

Daugavas upes ūdensresursa izmantošana: Izmantot ūdens resursu un piekrastes vēsturiskās vietas un piekrastes uzņēmējdarbības attīstību. Pieejamība sabiedriskā transporta ziņā. Abu krastu iedzīvotāju biežāka tikšanās, naudas plūsmas nodrošināšana abpus Daugavai (nauda ir abos upes krastos, bet pakalpojumi, preces pietrūkst). Saikne starp abiem Daugavas krastiem, viegla piekļuve...

Izklaide, atpūta, ūdenssports: Lai gan Latvijā atpūtai uz ūdens ir sezonāls raksturs, vasaras sezonā gribētos lielākas iespējas atpūsties daudzveidīgi uz ūdens. Aktīvās atpūtas resurss Daugavā, ūdenssports. Atpūtas iespējas visā Daugavas akvatorijā un aktīvais tūrisms.

Kultūras procesi: Iepazīt un izzināt Latvijas vēsturiskās vietas un objektus. Ar mērķi vismaz vienu reizi gadā krasti satiekas kopīgā pasākumā, sapazīstas, veido kopīgu aktivitāti, attīsta tradīcijas.

Īpašība, vai attieksme, kas raksturo šo sadarbību (starp Daugavas krastiem)?

19	sadarbība
12	vienošānās
10	darbība
9	attīstība
8	uzņēmība
8	sadraudzība
8	draudzība
8	interese
7	pozitīvisms
7	novadi
6	kopība
6	mobilitāte
6	zināšanas
6	kopības
5	drosme
5	vienmērīgums
5	ilgtspēja
5	tradīcijas
5	atbildība
4	vienlīdzība
4	dinamika
4	informētība

Secinājumi

Līdzīgi, kā Latvijas piejūras novadiem un kopienām ir raksturīga kopīga darbība un tiecība uz jūru, tā arī Daugavas - Latvijas mugurkaula un tautas likteņupes ielejā jeb baseinā dzīvojošajiem ir unikāla darbība un tiecība uz Daugavu. Daugava ir ģeopolitisks fenomens ar milzīgu un paliekošu ietekmi ne tikai tajās kopienās, kas dzīvo upes krastos, bet arī visā baseinā.

Tomēr šajā Latvijas daļā nav vērojama vienmērīga un ilgtspējīga attīstība.

Pētījuma gaitā gan eksperti, gan respondenti atzina, ka Daugavas baseina ekonomiskā potenciāla attīstība šobrīd ir ierobežota. Svarīgs Latvijas enerģētiskās bilances komponents - trīs Daugavas HES ir ietekmes sažobē ar vairākiem bremsējošiem faktoriem. Var minēt valsts mēroga infrastruktūras investīciju apsūkumu, ES fondu atbalsta samazināšanās perspektīvu, jauniešu migrāciju uz urbānajām teritorijām, kopējo sabiedrības novecošanos, tradicionālo nodarbjū un lauku teritorijām raksturīgā dzīvesveida izzušanu, nepabeigto iepriekšējo administratīvi teritoriālo reformu, kas uz pašvaldību pleciem atstājusi bilancē neizlīdzsvarotas rūpes par reģionāliem izaicinājumiem, plašākiem, nekā to administratīvās teritorijas (nepietiekamās elektroapgādes jaudas, sabrūkošie grants ceļi, lauku teritorijās aizvien sarūkošais sociālo pakalpojumu tīkls) un neskaidrais jaunās novadu reformas process, kas uzdod vairāk jautājumu, nekā sniedz atbilžu, kā arī pieaugošās uzņēmēju prasības pēc infrastruktūras un darbaspēka kvalitātes lauku teritorijās, ierobežo reģionu pašpārvaldes rīcībspēju un risinājumu iespējas Daugavas baseinā. Ir izveidojies priekšstats, ka problēmas laukos ir visaptverošas, kaut gan analizējot fokusa grupās dalībnieki atklāja lielisku sadarbības, diskusiju potenciālu, vērienīgus plānus, zināšanās balstītus projektus un

padziļinātu situācijas izpratni. Laukos notiek mērķtiecīgi attīstības procesi, kas netiek pienācīgi pamanīti un novērtēti tādēļ, ka reģionu pārstāvībā nav vertikālās un horizontālās sadarbības, lēmumu pieņemšanā nav uzticamu datu analīzei un pieraduma dot priekšroku kritiskai, tautsaimnieciski izsvērtai domāšanai publiskajā diskursā. Taču fokusa grupu diskusijās saskatījām gan kopienu un pašvaldību sadarbības potenciālu, gan izpratni par kopējo valstisko labumu, gan spēju norobežoties no negācijām un nospraust sev realizējamus, tālejošus mērķus.

Diskusijās guvām apstiprinājumu, ka gan tūrisma, gan citu nozaru ekonomiskā potenciāla atklāšanai Daugavas baseinā ir jāveido sadarbības tīkls, kam ir vienojoša ideoloģiska, teritoriāla un ikdienā praktiski svarīga pazīme - Daugavas upe, tās baseins.

Daugaviešu identitāte un kopēja darbība ir spēcīgāka un kopjama, jo kopš Daugavas HES izbūves un tradicionālo daugaviešu parašu, nodarbjū un dzimtu saišu izzušanas gan appludinātajās teritorijās, gan visā Daugavas baseinā, upe ir kļuvusi par nepārvaramu ūdens robežu daudzu praktiskajā dzīvē un prātos. Appludinātie īpašumi, dzimtu saites un vēsturiskās vietas nav pazuduši daugaviešu atmiņās, tās tiek rūpīgi glabātas. Ar šīm atmiņām gan nemīl dalīties, jo tas joprojām ir sāpīgi.

Šodien tūrisma, kopienu attīstības, mobilitātes un abu krastu sadarbības potenciālu noslēpē Daugavas ekspluatācija HES ar attālināti ierosinātām hidroloģiskā režīma maiņām, kā arī daudzi liegumi un regulējumi, kas izriet no šī režīma un padara neiespējamu tradicionālās daugaviešu nodarbes un upes ļaužu amatus. Šajā jomā būtu nepieciešams veidot sadarbību starp stratēģiski svarīgu objektu Daugavas HES apsaimniekotāju Latvenergo un daugaviešu kopienām, ievērojot pēdējo attīstības tendences un perspektīvas. Nacionālā līmeņa stratēģiskajos dokumentos Daugavas baseina attīstība nav pamanīta un atbalstīta, kas neatbilst cilvēku apziņā spēcīgi sakņotajai Daugavas ideoloģijai un slāpē daugaviešu, latviešu identitātes radošo, pozitīvo izpausmi vienā trešajā daļā no valsts. Vai tad Daugava ir tā, kas noslēpj pierobežu, atstumj Daugavpili un Latgali, nogriež Sēliju un atstāj Rīgu vienu pašu jūras krastā? Vieglāk ir par Daugavu nerunāt. Šo pieņēmumu apstiprinājam arī konstatējot, ka daudziem fokusa grupu dalībniekiem neatkarīgi no viņu vecuma, tā bija pirmā iespēja atklāti dalīties ar savām pārdomām par Daugavas baseinu un reģiona sociālekonomiskajām norisēm kopumā.

Daugaviešu identitātes kopšanai ir jāidentificē iespējami vairāk sadarbības aktoru vai darbojošās puses, kuriem būtu nepieciešamība vai iesakņota interese pārstāvēt savas intereses kopā. Šiem aktoriem būtu nepieciešama kopēja diskusiju un saziņas platforma. Mūsu piedāvājums būtu ar LEADER pieeju tuvināt un rosināt sadarbībai daugaviešu NVO, Daugavas baseinā darbojošās profesionālās apvienības (ar dažādām sakņotajām interesēm) un pašvaldības. Fokusa grupu diskusijās mēs guvām apliecinājumu tam, ka daugavieši ir gatavi iesaistīties kopienu darbības rosināšanā un viņi saskata jēgu vienotai rīcībai Daugavas baseinā.

Respondentu vērtību ietvarā ir veseli un aktīvi cilvēki, lauku sabiedriskā dzīve un sociālais tīkls, ģimenes vērtības, jauniešu un senioru vajadzības. Tie ir arī vadmotīvi viņu šodienas rūpju un bažu par nākotni izklāstā. Būtiski, ka ikvienā fokusa grupā respondenti apliecina un min piemērus tam, kā paši iesaistās savu kopienu ikdienas izaicinājumu risināšanā, sadarbojas ar pašvaldībām. Viņi ir gatavi savu mērķu sasniegšanai izmantot visus pieejamos finanšu instrumentus un sadarbības platformas, tam pietiktu kompetences un uzņēmības. Tomēr kompleksu jautājumu: infrastruktūras attīstības, sabiedriskā transporta, medicīnas pakalpojumu pieejamības, drošības, bērnudārzu un skolu pieejamībai viņiem resursu pietrūkst un neatbildētu jautājumu par nākotni, it īpaši novecojošas sabiedrības apstākļos un turpinoties jauniešu emigrācijai, ir ļoti daudz. Diemžēl konstatējam, ka nav uzticēšanās tam, ka valsts politika nacionālā līmenī šos jautājumus risinās.

"Ilgtspējīga lauku attīstība ir cieši saistīta ar visām rīcībspējas dimensijām, jo tās ir savstarpēji saistītas." (L. Paula Kopienu rīcībspēja lauku attīstībā Latvijā, 2016). Pētījums

neparedzēja padziļinātu daugaviešu kopienu izpēti, tomēr pazīmes, ko uztvērām fokusa grupās, liecināja par šādu kopienu pastāvēšanu, par stabiliem kopienu sociālajiem tīklu ar savu hierarhiju un ietekmi novados. Būtu nepieciešams pētīt un kartēt daugaviešu kopienu sociālo, kultūras un ekonomisko rīcībspēju, lai efektīvi atbalstītu viņu ekonomisko rīcībspēju.

Daugavas baseina ceļu, energoapgādes un sociālo pakalpojumu infrastruktūras, tūrisma attīstības izaicinājumu risināšanai būtu nepieciešamas mērķtiecīgas nacionālā budžeta investīcijas, jo pašvaldību budžetam un reģionālajai pašpārvaldei piekritīgā finanšu plānošanas procesa ietvarā tas nav izdarāms. Šo investīciju mērķus un rīcības prioritizētā kārtībā būtu jāparedz nacionāla līmeņa plānošanas dokumentos un jāatspoguļo valsts budžetā. Tas respektētu Daugavas baseina attīstības kompleksos izaicinājumus, dotu spēku kopienu izaugsmei un visplašākajai sadarbībai reģionu pašpārvaldē. Ja Daugavas baseina pašvaldībām atvieglotu slogu, ko tām uzlikusi nekonekventa reģionālā politika, kopienas spētu mobilizēt resursus, lai uzsāktu attīstības procesus savās pašvaldībās.

Daugavas upes ekonomiskā potenciāla datu materiāla iegūšanai tuvāko piecu gadu laikā būtu jāveic padziļināts pētījums, kura rezultātā aprēķinātu upes antropogēno noslodzi, ekosistēmu pakalpojumus, iespējamus hidroloģiskā režīma modeļus upes ekosistēmu ilgtspējai. Vienlaikus nepieciešams izstrādāt pretplūdu aizsardzības stratēģijas Daugavas baseinā, ko nostiprinātu ar civilās aizsardzības metodoloģiju un resursu kartējumu. Tas jāiekļauj VARAM gatavotajās Reģionālās politikas pamatnostādņēs un Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānā.

Daugavas baseina attīstībai būtu pārdomāti jāvirza zivsaimniecības struktūrfondu līdzekļi, atjaunojot Daugavas upes, kā zivsaimniecībai nozīmīgas teritorijas statusu ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstībai iekšzemes ūdeņos, kā tas noteikts Eiropas Jūrlietu, zivsaimniecības un akvakultūras fonda prioritātēs. Pasākumu kopumam jāatbalsta uzņēmējdarbība, kopienu rīcībspēja un uzticamu datu izpētē balstīta pārvaldība. Tas jāiekļauj šobrīd apspriežamajā rīcības programmā zivsaimniecības attīstībai 2021.-2027.gadam.

Tā kā jau šobrīd tūrisma profesionāļu starpā Daugavas baseinā notiek metodiska un aktīva sadarbība, būtu nepieciešams atbalstīt vienota tūrisma piedāvājuma izveidi, sākot ar Daugavas ūdenstūrisma ceļu. Lai arī tūrisma profesionāļu kompetence jaunu tūrisma produktu un stratēģiju izstrādē ir pietiekama, viņu noslodze informācijas vākšanā, kartēšanā un aktualizēšanā, kā arī ikdienas saziņas uzturēšanā starp tūrisma uzņēmējiem, mājražotājiem, interešu kopām un tūristiem novados ir ievērojama un būtu nepieciešams gan mērķtiecīgs finansējums, gan mentoru atbalsts vienota Daugavas tūrisma piedāvājuma radīšanai.

Pielikums

- *Tabula "Kādi sākuma līmeņa, mazāk kvalificēti vai nekvalificēti darbi ir pieejami novadā?"*
- *Prezentācija*
- *Pētījuma datnes Xcel formātā*